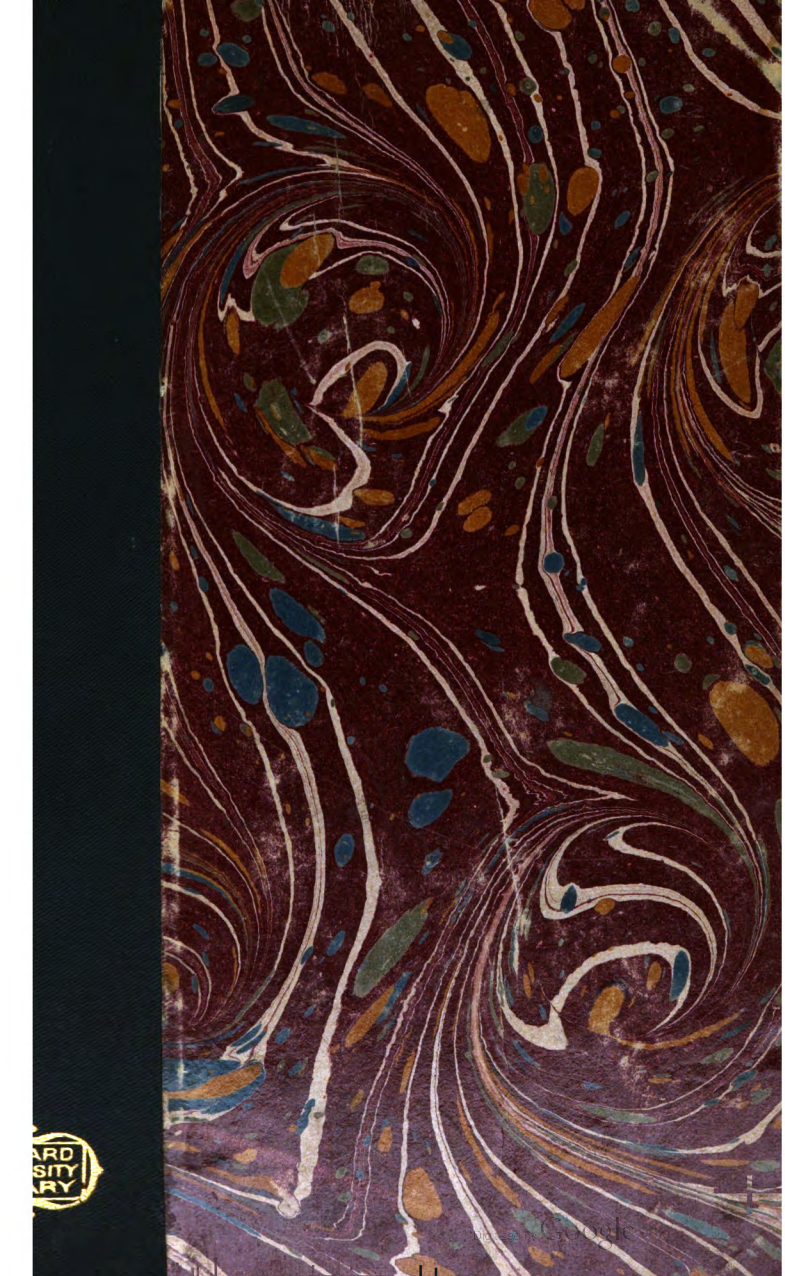
ARD
SITY
ARY

Slav 8725.4

Harvard College Library

GIFT OF

Archibald Cary Coolidge, Ph.D.

(Class of 1887)

ASSISTANT PROFESSOR
OF HISTORY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

I/19

CAR MURAT II

I

REPUBLIKA DUBROVAČKA.

DRAMA

U PETERIH ČINIH

JURA MATIE ŠPORA.

Knjižnica
Br. 384...
Roberta Koprinskoga

RIEKA 1861.

SLOVA REZZEVA.

Digitized by Google

Slav 8725.4

Prof. A. C. Coolidge

Digitized by Google

PREDGOVOR.

Ova izvorna drama, cèrpljena iz jasne prošasnosti dubrovačkoga, sve dike vriednoga života sada stopram, iza pobiede mnogieh prepriek na luč stupi, željna zateći dobrohotnos obćinstva.

Tom prigodom samo njekoje rieči.

Pjesnik nije povjestničar. Njegovo pravo, pače njegova dužnos to jest, da činu, dramatično izradjenu, poda onu posebnos, koja igrokaznom zamjerku strogo odgovara.

Taj zamjerak biva v' umjetnom slaganju pjesničnih slika', koje čovečju narav u najvišjoj bitnosti života- u strastnoj borbi sa zvanrednimi težnjami udesnih sila' tako izpisuju, da se ćudoredno preimnćtvo, kao duh nadvladajući ne odmiče spoznanju svoje vriednosti.

Zato pjesnik pretvara povjestnični dogodjaj i značaj (dušonos?) svojh osoba po namjeri dramatične umjetnosti, kojom shvata i uzdiže ukus čitateljev i slušateljev do ćutjenja pjesničnih krasota', kojieh duša biti mora *narav* i *ćudorednos*, jer u ovieh dviuh vlastitostih sahranjene jesu najmoćnije krasosti života naseg.

Digitized by Google

Nema knjige, ni govora, nit učione, koje se tako živo uvèrtju u sèrce i razmnivu čovjeka, kao igrokaz izradjen i predstavljen dovoljnom umjetnostju, jer videć, kako se uznosita duša prama protivostim dogodjaja i prama sobstvenim prepriekam bori, kako svaki pojedini postup čina pobudjuje ćutjenje igrača, kako družtvene pletke vladaju čovjeku, te kako se po naravnom napriedku čina sve pomiče do svoje neodvèrnive svèrhe; to sve uznosi gledatelja u duhu i ćudi, pa ujedno mu i objavlja, što krieposti, što li griehu vodi, buduć, da po svud prostèrto spoznava načelo jasne ćudorednosti, koje ol proslavljeno ol pogaženo – mora svedje neuvriedjeno kazati svoje nutèrnje dostojanstvo.

Zato najme glavne osobe drame, ako i strastju zavedene na zlobno djelo, moraju u tom uzbuditi naš saćut, da uvidjamo, kako naravni uplivi dogodjaja potaknuše njihove strasti, te kako im sèrce i duša potamnì uz silu, kojom na njih navališe izvanjske draživosti.

Taj zamjerak, dostižen najme po starih gèrkov, sve se većma odalji, što manje čin i sobstveni dušonos odgovaraju naravnu razvitju prizornih opisov, čime ne samo, da se ukus na umjetnos i vlastelno ćutjenje habi, pa da se vjerni saćut uzbuditi ne da, nego i nestaje nauke i uzdignutja ćudih, jer ne-

Digitized by Google

naravni utiski u dušu i sèrce, ol prolaze hitrinom, ol nas zavode nedostojnim i krivim putem.

Drami predmetom služe samo zvanredni dogodjaji i uznošena ćutjenja, jer samo njimi može se potaknut i upirit zanimivos gledatelja.

S druge strane pravi dramatični, najme tragički predmet stigne tim prije svoju zadaću, što činom više u obći nego u osobni život dira, jer nas mnogo više zanimaju osude narodom nastavljene, nego osobna samo pripetjenja.

Ako li se pak koje narodno slavno ponašanje opiše, time se da kako naj jasnija svèrha može dostići.

Svemu tomu mora strogo odgovoriti drame oblik i govor pristojan osobnoj ćutnji i strasti, nu nikada ne pretjeran pjesničnom zanesenosti, da se naravi iznevjeri, to jest: da se inače kaže, nego kao se istom po naravi zahtieva.

Predmet ove moje drame, historičan u glavnoj svojoj bitnosti, prisvaja nedvoumno silne dramatične krasote, koje sretnom kojom rukom dohvatjene, zadovoljele bi ma i naj izobraženijemu občinstvu.

Ako moj jezik njekoje posebnosti kaže, ne tajim, da me još i sad zanièe preuzmožna ljubav prama blagoglasju i njeka sloboda u složenju riečih, nu morda inim još odviše

Digitized by Google

gospodi riečoizvod i običaj i stari zakon najme u pjesmenom jeziku, koj, kao vlastelin, posvuda njekoje slobode uživa.

Tu valja najprije spomenuti, da se u nas skoro sve pjesničtvo još i sad mjerom troheja sastavlja, i to samo jednovèrstnim, u svakom stihu jednakim izhodom rieči, što najme u drami odveć izmući uho i jezik.

Što pučkoj pjesmi dobro služi, to nema ciene u inih vèrstih pjesničtva, kojieh skoro svaka svojim se pjesničnim mjerilom odlikuje.

Razni predmeti po svojoj naravi ćutljivi, šaljivi, dostojanstveni, elegični ol dramatični razno zahtievaju stihovno mjerilo. Tu ne odlučuje narodnos, nego umjetnos.

A zar mi, koji i trohej prisvojismo od inih narodov, kanimo pri tom ostati? Doista to bi bilo isto, kao htiet gladovat u sried obilna blaga, što naš jezik jest, koj imade veću gibivos, neg i koj drugi.

Za dramatične umotvore jambi su mnogo veće vriednosti, jer ne samo da se njimi dostojanstvenije besjedi, nego i sloga riečih zadobije u njih najveću slobodu, što pjesniku veoma prudi; a vaj - ako ovaj ikoju misao žertvuje obliku govora, ol da mu se ovim kao verigami uzlet oteža.

Što se pravopisa u obće tiče, moje načelo jest, da dje god se u pojedinih riečih

Digitized by Google

ol u nijh sastavljenju narodnos ol razumnos ne vriedja, pisatelj može rieč i govor uprostotiti, te od one tvèrdosti izbaviti, koje jur po naravi imadu svi još dovoljnim književtvom ne izobraženi jezici.

Ako li se tim načinom i najmanje narodnos ol razumnos – da kako i na temelju slovnice – uvriedjuje, svaka bi promjena griešna bila. Ali kadi to ne prieči, sve treba užèrtviti blagoglasju.

Ako n. p. njekoji tvèrde, *dje* i *ćer* – ne mož pisati mjesto *gdie* i *kćer*, jer to ne dopušta stara slovenština; ol ako vele: milos, jasnos– i. t. d, ne smieš pisati bez *t.* na kraju, jer se po tim nezna, zašto u rod. pad. prima slovku *sti;* to su doista razlozi, koji prama dobitku blagoglasja nè imadu nikakovu pretegu, te nas ne mogu prisiliti, da žèrtvujemo krasotu izgovora i pisma, za kom se svi jezici penju. Medj ostalim starogerčki, i spanjolski baš u tom kažu svoju glavnu liepos i gizdos, da im se mnogi samostavnici na *os* sveršujn, što po izgovoru i po naravi i naš jezik ne samo dopušta, nego i zahtieva.

A tko tu veliku razliku u izgovoru takvih riečih ne ćuti, on može lasno tvèrditi, da se ojojkanja – to jest pjevanja naših seljan na gori, jer od starine tako zavapiše, krasnim glasbenim zvukom odlikuju.

Digitized by Google

Nit je ovaj od mene prigèrljen način pisma koja novotaria; a tko ne haje za takve slobode, neka se o njih pravilnosti uči vele vriednom i jasnim jezikoslovjem urešenom Slovnicom G. Prof. V. Pacel-a, koju ja po mojoj slaboj razboritosti samo u tom ne mogu nasliedovati, da *r* ne stavljam medju samoglasnike, jer mi se samim - t. j. jednim glasom ne da izgovoriti.

U obće mora se priznati, da u književnom jeziku ne služi samo znanos, nego i umjetnos, koja mnokrat bez dokaza naprieduje, te uz pèrkos svake teorie koju istinu zahvata; a kad i kad baš i njeki vanredni pojmovi pomažu dokučiti se do nje.

Kada mudraci mozgaše, kako bi vareno jaje uravno mogli postavit, da njeg sovinj nadju, što im Kolumbus - kao primier svog duhovnog nadahnutja predstavì, ovi zalud izkusiše riešiti to njegvo pitanje, doč ovaj to u mah tim sverši, da dno jaja utisnuv na stolu, po nješto razbì te tako stat ga čini, što kaže: ako hoćeš svèrhu, dohvati ju i silom, kad inače ne možeš.

Na Rieci Koncem godine 1860.

Juro Mate Špor.

Digitized by Google

OSOBE.

Knez republike.
Palmota,
Gajkov,
Vukasović,
Dobre,
Glea,
Gundula, } Vjećnici republike.
Juro Branković, zadnji kralj Serbije, } u bjegu.
Mara, njegova hčer.
Abozar, turski poslanik.
Govornik puka.
Glasonoša vojske dubrovačke.
Dvornik viećja.
Pèrva dvorkinja.
Druga dvorkinja. — *Odbor puka dubrovačkog.*
Puk.

Dogodjaj u Dubrovniku, tiekom petnajstog vieka.

Ova drama može se preštampati i na kazalištu predstavljati — samo privoljenjem *pjesnikovim.*

Digitized by Google

Digitized by Google

ČIN I.

Prizor I.

(Dvorana viećja. Svi vjećnici siede za stolom; u sriedi Knez na malo višjem sjedilu.)

Knez.

Kraljestva sèrbskog nestadè. Gradovi
Porobljeni i bieli Beograd,
Gizdava glava njiova, jur tuguju
Pod jarmom silnog cara Murata.
Kralj Branković sa svojom hćeri bjegom
Izbavi jedva život, te komaj
Preplovi slabim čunom ljutu savu,
Doč Huranova velesèrčna četa
Sva posiečena bi braneća grad. —
Kralj sad prohadja divlje pustinje,
Bježeć od svakog čovječjeg obraza,
Jer car obreče jasno darovat
Svakog, koj prognanike zateče.
Sad jedva u nas traži nesretnik,
Da ga kao vjernog brata zaštitimo

Digitized by Google

U gostoljubnom dubrovačkom gradu.
Vi dakle sudite, jeli pomoć
Ta naša — ikad vriedni'e bi prizvana,
Neg sad, što za njom teži družbenik!

Palmota.

Dubrovnik, slavno nesretnih sklonište,
I silnom svojom kèrvju jur izbavi
Život i blago krivo prognatih,
Od sioništva krute napasti,
Pa kako sad pregorjeti bi mogo,
Da hrabra Kralja Brankovića glava,
Na mjesto krune jaram nosi ljut,
Sramotu glasa naše narodnosti?
On, koj pram sili Ugra i Bošnjaka
Svo'm snagom priteče, da nas slobodi.
Mi zato njega u toj nesgodi
Podupriet dužni smo sviem naporom,
Baš da i našom kèrvju to stečemo.
Ja dakle mniem: Za Serbiu do smèrti!

Gajkov.

Evropa časti našu gostoljubnos,
A ljubav narodnosti i sdruženja,
Tko ikad bistri'u kaza, nego mi?
Nu kad ta pomoć i nas satèrt mora,
Kad tim i sebe skonča pomočnik,
Mjest' oslobodit potištenog priana,

Digitized by Google

To neumna samo traži serčenos.
Mi uzderžimo blagi mir sa carem,
Koj jur potvèrdi naše zakone,
A nas u ništa svojom silom smetne,
Ak protivnika branit začnemo.
Okanimo se dakle ljutog boja,
Da radi nerazložnog ponosa
Ne porušimo slavu otačbine.

Vukasović.

Dost tužno 'e to, da i ja, vodja vojske
Republike, sve tako sudit moram.
Trideset hiljada sva naša momčad
Pram turskoj sili, ku car Murat smiera
Sad gonit do izvora Dunaja,
Ni'e snaga prilična zaštiti takvoj,
Ku mi protiva toj preuzmožnosti
Sad pospješno pokupit bi premogli.
Što hasni, da tisuća Osmanov
Pogibe izpod našoj tvèrdjavi?
Vi znate kako turska bere ljude,
Te kano marvu sužnje pritura.
Boj ovaj prieti odveć Dubrovniku,
Kog razor ne slobodi sèrbsku krunu.

Dobre.

Još vrieme ne izlieči naše rane,
Za kèrvnim bojem protu Bosanskoj,

Digitized by Google

Rad triuh vojnik, kojieh štitanje
Nas sedamljetnim ratom izmuči.
Naš grad obsjednut, te potlačen gladom,
To strašno doba mučno dost pronosi.
Na sudu, koj pripravlja budučnos,
Ne pitaj što nemarno jezik metje,
Nu čuj, što um i razlog svjetuju.
Ja zato mniem, da zakrilenje Kralja,
Ni'e neg izdajstva bezzakonski čin.

(Palmota i Gundula se naglo dižu.)

Palmota.

Poreci zadnju rieč!

Gundula.

Štuj tudje mnienje!

Knez.

Posjednite! Slobodna tu je rieč,
Dje s' iztraživa sveta pravednos.
(oba posjednu)
Tko zèrno hoće, valj da slomi ljusku;
I odgovoru svoj ostaje red.

Glea.

Ak ikad težka bi ta naša pomoć,
Sad stavno nas potjera u propast.

Digitized by Google

Dubrovnik svojim čvèrstim obzidom
Odbranit lasno može njekoj juriš,
Nu ljutja njega stigne nevolja,
Kad mu se more opasa i krati
Tèrgovina zanątnim svojim tvorom,
Koj dosta zlata prinaša, od kad
Naš Lukarić, u svoj Evropi pèrvi,
Umjetno ovdje sredi svilaru
Na čast i sreću svoje otačbine,
Od ke sad Francia dobi uputu.
Zlo plode naša kamenita polja,
Mi tudjem valja da se hranimo,
Da bdieno nastojimo svoje posle
Tèrgovinom i umnom obèrtnostju.
U boju s Bosnom more odpèrto
Nas pomagaše inostranjskim blagom,
Al kad brodovlje tursko grad obsjede,
Već neima snage, koja izbavi;
A naše porodice jadno robstvo
Ne b' utješilo Kralja spasenje.

Vukasović.

Većina tako sudi.

Knez

(Gunduli.)

Što to znači?
Ti Gunduliću! zašto ne besjediš?

Digitized by Google

Gundula.

Ja slušam i zauzdam jezik moj,
Te moju živu kèrv i ponositos
Podlagam vašoj bistroj odsudi.
Jest istina, boj bogopsuje jest –
I zasliepa izrodjena u paklu –
I zločin i ubitje pogèrdno;
Nu cio taj grieh onog pocèrni dušu,
Koj svojevoljno izkoti taj vaj,
On zalud nada se božjeg proštenja.
Al mi valj da se sili klanjamo,
Da čast krieposti, ka nam uviek vlada,
I sada nad sviem blagu cienimo.

Vukasović.

Naš sud ni'e protiv krieposti.

Knez
(Gunduli.)

Besjedi!

Ako tva mladoljetna mudros nam
Razagnat umie maglu dvoumnosti,
Mi se tvom mnienju rado priklonimo.
Nestrastan upor pokriepljuje sud,
Što dušom cutiš, riečju ne zataji!

Gundula.

Protiva vašoj osudi ja mislju,
Da zapuštenje hrabrog sèrbskog Kralja

Digitized by Google

I nas proklinje groznom griehotom,
Pa da i nam pripravlja stavnu propast.
Sionici samo oli sebičari
Čin izvèršuju po svojoj koristi.
Nehar i priateljstva izdajstvo
Sprovode svaki život proklestvom.
Kad ljuven drug u kojoj opasnosti
Te zove, da mu skočis na pomoć,
Dal' b' ikog ruka ustavit se mogla,
Misleć na svoje samo spasenje?

Njekoji.

To nebi!

Drugi.

Doista nebi!

Dobre
(Gunduli.)

Varaš se!
Družtveni zakon vladi ne da primier.

Gundula.

Duh bistre krieposti ni'e dvoobrazan.
Goleme Serbie, naše sestre glava,
Kralj Branković živeć u slobodi,
Popravit može budućnos svog puka.
A ni'e li svietu jur i odveč znano
Osmansko vladarstveno nasilje,

Digitized by Google

Kim mirne narode podjarmit traži?
Ni'e l' dužnos svake vlade kèrstjanske,
Da se sioničtvu takvom protivi,
Da sve užèrtvi svetoj vjeri svojoj?

Vukasović.

Jest, i mi svi sve tako mislimo,
Želeći šamo, da nam kažeš, kako
Uklonit se neodvlačnoj propasti?
Najkriepljia volja ne odolji činu.

Gundula.

Zaštitit brata protu dušmanu,
Blagotvorniku izkazati harnos,
Uzdèržat naše pravo zakriljenja,
Za vjere slobodu boj biti svud,
Te branit svetu našu nezavisnos,
Je l' želja samo to, ni'e l' naša dužnos?
Duh prava viek izbavi Dubrovnik,
Ko'g hrabren puk, okružen mnokrat jur
Od silne vojske svojih nepriateljov,
Nepridobivo štiti svedj svoj dom.
A turčin mèrzi na slovjenski narod,
Nit njega smiri Serbie podložnos.

Dobre.

Car nam obreče svoje priateljstvo.

Digitized by Google

Vukasović.

Ni'e vjere u besjedi Sionikov.
I ja se u tom s-govornikom slažem,
Da dušman satèrt žudi sve slovjene
Podjamnim î navadnim izdajstvom.
Za Sèrbskom ugrabljena bude Bosnja,
Pa za tim sèrne na naš Dubrovnik.
Nu ako sad udremo na njeg silu,
Propasti mora nam obrane čast.

Knez.

Sjedinit valja nam se najprie s bratjom;
U slogi samo stoji spasenje.

Gundula.

Ne krate pomoć narodi slovjenski;
Uz to ne izdajmo štitenja vlast,
Ka sveta jurve bi pradjedom našim.
Iztražte naše vlade prošasnos,
Promotrite, jel' pretega tjelesna,
Ol kriepos njojzi gospodovala,
Da uznošena do tolike slave,
Mletačku čini nam jur navidnu?
Ja zato upiram se na duhovnu
Vlastitos našeg čina krieposnog,
Te mniem, da Car na glasu veledušan,
Ozlobit neće našu podpomoć.
Vi meni izručite poklisarstvo,

Digitized by Google

Da Muratu dokažem, koji vez
Davnašnji nas sadružiše sa Serbiom.

Knez.

Vele, da mu se sèrce gizdavo
Rado predava uznositoj misli.
Nu promieniva dobitnika ćud
Se podrugači, kad ga sreća gèrli.

Gundula.

Ak svèrhu ne dostigne besjeda,
To našoj odluki ne bud' na putu.
Naš tvèrdi grad odbije navalu,
Dok na pomoć doskoće bratja naša.
Uz to sad na to pogled svèrnimo,
Da u tom pogibilnu nakanjenju
Naš puk po zakonu svoj stvori sud,
Jer njegvom samo blagodarnom snagom,
Dostići možemo tu namjenu.

Vukasović.

Toj ošudi i ja se rado klanjam.

Njekoji.

To tako budi.

Ostali.

Jest.

Digitized by Google

Svi.

Pomozi bože!

Knez.

Izvèrš'te dakle što zaključismo,
Da puk još večeras svoj odbor spravi
I k- nam ga uputi, jer danas još,
Što biti ima, okončit se mora.

(Svi se dižu, uz to unidje dvornik.)

Dvornik.

Oprosti slavno viečje, djevojka
Iz tudjieh strana živo ti se moli,
Da znamenitoj svojoj prosbi sad
Ne zabranjuješ milostivi posluh.

Knez.

Uvedi ju, da javi svoju molbu.

(Dvornik razkrilja vrata. Kako Mara unidje, on izlazi.)

Prizor II.

Mara i prednji.

Mara.

Svemožno viećje, prosti nesretnoj
Djevojki, da se tebi smiono bliža,
Kao inostranska veličanstvo tvoje
Na pomoć zaziva protu kèrvniku.

Digitized by Google

Knez.

Tko s' ti? što pitaš? hèrli besjedom!
Nas istom naganja pretežki posao.
Po odjelu si Sèrbjanka, da l' tražiš
Doznati sud o kralja izbavi,
Ko'eg pismo juče stopra primismo?

Mara.

A mi već izgubeno sudismo.
(Oči i ruke k nebu pruža)
O bože ne uzkrati mi tvu milos!
(Viećju)
Sva slava tebi, silni Dubrovniče!
Uza tvoj obraz prignem koljeno.
(hitise na koljeno)
Ne' zruči vraždi Kralja tužne Serbie!

Knez.

(ju naglo uzdigne)

Ustaj! Ne klekni pred slikom grišnika,
Pred samim bogom gibni koljeno! —
Sviet znade jur, da grad naš svedje biaše
Prognanim gostoljubno ubježište.
I zlo nagazeć, mi ne kratimo
Sèrčenu podpomoć, kad sveto pravo
Podupriet može takvu obranu.
Nu puk, ko'eg sreću naša desna ravna,
Valj da objavi svoju privoljnos.

Digitized by Google

Mara.

Puk ne žèrtvuje svoju slobodu
Izbavi našoj. O nesretni otče!

Gundula.

Što kažeš? Kralj tvoj otac?

Knez.

Da l' je tako?

Mara.

Pred vami stoji Sèrbskog Kralja hćer.
(izname s njedarih pismo te ga izruči Knezu)
Na tvoju osobu mog otca glasi.
(Knez na tiho čita knjigu)

Mara
(uz to viečnikom.)

Milosti vašoj prida'em život moj
I mojeg otca okrunjenu glavu.

Gundula.

Tko ne bi uložio svaku snagu,
Da takva blaga brani životom!
(za sebe)
Koj silni plam razgara sèrce moje!

Knez
(hrani pismo te prime Maru za ruku)

O Mare! mila hćerce priatelja
Mladosti moje, sèrdačan ti pozdrav!

Digitized by Google

Ukriepi tvoju nadu sasvom snagom,
Dok uzpravimo vašu slobodu.

Dobre.

Do večera još dvoumno doba teče,
Što puk zaključi, bude zakon naš.

Gundula.

Puk dubrovački cienit znaše viek
Preuzmožnos hari, slave i krieposti,
Te bratji nikad ne uztegne pomoć.

Knez.

Što sudom dokončasmo, složno sad
Izvèršit valja i dočekat svèrhu.
Vi skupite pospješno gradjane,
Da viećju šalju svoje odabrane,
Dje razviti se mora danas još,
Što umnažalo bude slavu našu.

Palmota.

Dubrovnik ne zapušta bratju.

Viećnici.

Živio!

(Viećnici odu - uz to)

Gundula

(Mari.)

Moj život štiti vašu slobodu.

(i on odstupa.)

Digitized by Google

Prizor III.

Knez. Mara.

Mara
(za Gundulom gledeć — na tiho.)

Ta vatra sjevajuća iz njeg oka,
U moje pèrsi ljuto udara.

Knez.

Sad Mare, mila dievo! daj si pokoj,
Izkèrči svaku tugu te vjeruj,
Da pomoć uklonjena jur ne bude,
Kad o njoj Gundula uzdigne rieč,
U njega svedje pouzdase narod.

Mara.

Svemožne besjede vlastiti dar
Nadiše neodpustivo našu dušu;
Al bludne želje skotit znaše jur
U istom raju pogèrdne griehote,
Dje sladkim govorom i andjele
Pobuniše otrovna obečanja.

Knez.

Ti dvoumiš o besjedi Gundule,
Ko'eg duša obuhvati sve vriednosti?

Digitized by Google

Mara.

Preda mnom zamèrknu već svaka luč.
Bol mene svuda sliedi. — O moj otče!
Oprosti da ljubeznu priklonos
Ti očemerim s dvorbom mojih vaja;
Nu mene usiljuje hari vlast,
Da ti očitujem svu tugu našu,
Jer gostoljubnos vaša pomoćna
Pogubit mora i vas branitelje.

Knez.

Što znadeš, kaži, ne sustavi rieč!

Mara.

Pouzdanje, glavno svojstvo priateljstva,
Je moje vjere sviedočba. I šta
Zatajat' ti, bi grieh bio neoprostivi. —
Boj ovaj, što svu Sèrbsku poturči,
I vašoj vladi prieti razorom.
Pobienje s pogèrdnimi sionici,
Ko'i griešnoj, svojevoljnoj pohoti
Bezbožno žèrtvuju sva ljudska blaga,
Ni'e neg posljedba neumne ljubavi,
Ku silnu meni nosi Abozar.

Knez.

Što čujem? Koji slučaj tvori to?

Digitized by Google

Mara.

Još sasma ne proteče tretji mjesec,
Da Abozar, nad svimi caru drag,
Putovav po silnih deržava svojih,
I naši dvor Beogradski posjeti,
Hotivši tim dokazat cara priazan.
Jur pèrvim pogledom njeg oka plam
I blagos rieči odkriše mi ljubav,
Ku on za malo javi pred otcem.
"Osmane smioni!„ Kralj razjaren kliknu:
"Da isti car djevojku moju prosi,
"Zakratio bi mu takav silni dar,
"Kèrstjena samo duša mož' ga dobit.„

Knez.

I ti nedvoumno prionu na taj sud?

Mara.

Zalud ja gasih mojeg sèrca žar.
Njeg oka munje probiše mi dušu,
Nu um predobi rieć i oko moje,
Do kud to uzmože naravi vlast.
On uz to mi se zaklé svečano,
Da svojom oblastju za malo doba
Dostići mora žudnu namjenu.
Dignuvši se'z Beograda ljuto reče:
Da neobhodno dobio bude skoro,
Što mu bez razloga zakratismo.

Digitized by Google

I eno već za mjesec dana začne
S turčinom kèrvni rat na sèrbskoj krajni.

Knez.

O nečovječno djelo!

Mara.

Ljuba blud
Ne popusti tim krutim ubijanjem.
Slavodobitnik pred Beogradom jur,
Oznani nam nemilu osudu,
Da samo predajom osobe moje,
On Kralju izručit će Serbiju,
Jedino haračem podložnu caru.
Mi odgovorismo: do smèrti vjerni -
Narodu, slobodi i zakonu.

Knez.

Krieposti posvetjena bi kèrv vaša.
Nu još ne gine naroda došasnos,
Dok svojim živi sèrcem i jezikom,
Što skeršit ne može sionika mač.

Mara.

To zato nam sad nastojati treba,
Da bude slobodan vaš Dubrovnik
Od napasti, ka mu se pripravlja,
Jer ak i usužnjeni svi slovjeni,

Digitized by Google

Dost da vi nezavisni stojite;
Vaš duh oživio bude sve slovjenstvo.

Knez.

Vlasteoska posve i junačka kèrv
Protiče u tvom krasnom tielu. Vriednu
Naš puk te cienit bude svake žèrtve.

Mara.

Oj ni'e moguče, da bi vi premogli
Utvèrdit silom našu izbavu.
Svemožni Abozar poruši lasno
Vaš obzid i pokopa slobódu,
Te tako satre svake nade podpor.
Ti pače prieči tvojom vlastitostju
Taj ljuti nagon na kèrvavi boj.

Knez.

Ne znadem razmèrsit to protivljenje.
Kad poduzmemo silom krilit vas,
To t' nas za mah obsjede turska vojska
I sve podjarmi bez obrane naše.

Mara.

Kad naše utočište dozna Abozar,
Te vam naruči da nas pridate,
Dopusti da pod krilom poklisarstva
I ja slobodna stupim do njeg lica,

Digitized by Google

Da izkusim oživjet svoju milos,
Ku mojoj molbi stegnut ne može.

Knez.

Da takva duša vlada svojim djelom,
On ne bi bio začeo kèrvni boj.

Mara.

O strasti užežen ni ne dvoumi,
Da svojom silom i naglostju nas
I naše osobe ujarmio bude.
Nu sad stojeća na slobodnoj zemlji,
Mord možem sklonit žestok ponos svoj
I upokojit kèrvnu namjenu,
Jer plemenito u njem živi sèrce,
A ljubav svako čudo dohvata.

Knez.

Privolim, jere znadem, da nad sviem
On časti poklisarstva pravo. Morda
Tim načinom odstranit možemo
Kèrvavi rat. Sad treba puk umirit,
Da osnovu ne smeta žestoćom.
Dvie gospoje uputit ću ti amo,
Da dvorno družtvo tebi čine svud.
A ti prikloni sve tvoje pouzdanje
K- uzmožnoj Dubrovnika krieposti.

(Dočim izlazi, Mara do njeg doteče i živo mu poljubi ruku.)

Digitized by Google

Prizor IV.

Mara.

(sama- zamišljeno koraca)

Moguče ni'e, da on, koj bistrom dušom
Do raja uznosi ćutjenja moć,
Takvoj krutosti podvèrže sve vlasti!
(raztriezne se)
Oj kud se penje luda moja nada!
On caru iznevjerit se ne može,
To mene samo ujarmiti traži. —
Nu kako sudit zadnje svoje rieči,
Ke zakletvom izusti preda mnom?
"Ti jugoslavskoj, skoro pobiedjenoj
"Kraljevat budeš sa mnom sdružena„
On dakle izdajica svojeg cara?
Ne - ni'è moguče, da požude val
Utopi svoje uznosito sèrce.
(stanka)
Zalud sve moje misli! živa ljubav
Ne utèrne u sriedi sèrca mog,
Nu pram svoj sili zakon moj me štiti.

Prizor V.

Mara. Gundula.

Gundula

(naglo ulazeć.)

Kneginjo! evo me jur dobrim glasom.
Naš puk utvèrdi sad štitjenje vaše.

Digitized by Google

Na tèrgu skupljen vapi: Smèrt dušmanu –
Kralj Serbie turski sužanj ne budi!

Mara.

Ti dakle bože, zakrili tvoj narod,
Koj pogine bez tvoje obrambe!

Gundula.

Koj slavu traži u tom vjernom djelu,
Da svojom kèrvju brani narodnos,
Nit od začetja boja već ostupa,
Kad za svo'e sveto pravo vojuje.

Mara.

Takova veledušnos naroda
Nas živom harnostju obvežuje.
(upre na njeg oči)
Al jadno jur propade njekoj puk,
Zavodjen jasnim ponosom.

Gundula.

Pomisli!
Zar to ni'e vaša sloboda, za ku
Posvetit kanimo sva blaga naša?

Mara.

To istom svu mi tugu zadaje,
Da rad dvieh glav dva naroda poginu,

Digitized by Google

Žestoka, bogoljubna, gizdava.
Tko sreću dèržave kèrmilom ravna,
Sve svoje strasti valj da izkèrči.
Ti uz to tvojom zavodivom riečju
I uzletom tvog sèrca doz'va pomoć,
Ka svu omèrči vašu budučnos.
Boj ovaj nas ne 'zbavi, vas satere.
Ti meni žertvuješ otačbinu.

Gundula.

Sve svjesti ubjene u sebi ćutim,
Zalud razmatram tvog govora ćud.
Ti mèrziš boj a tražiš izbavljenje,
Doč ovo samo kèrvju stižemo.
Jest istina, ne mogu tajit rados,
Ka iz mog oka jasno prosieva,
Od kad tvoj pogled uznosi mi dušu.
Nu blag ov plam nepoznat još mi bi,
Kad za izbavu vašu dignuh rieč.
U čovjeku ja štujem boga sliku,
Koj bratju – a ne robe tvori nas.

Mara.

Tvoj glavni pozor – vaša 'e sloboda,
Nju ne stigneš neg jednim samo putem,
Kog tebi kazao bude častni Knez.
U tamnoj noči kotise došasnos,
Ka mnokrat svu nam ruži namjeru.

Digitized by Google

Gundula.

Kad bistra vjera u nam radja ćutnju,
Ku nježna ljubav sliedi, himbenos,
Kao mèrkla noč pred jasnom zorom bježi.
Ne svračaj od mene to milo oko,
Ublaži svojmi zraci život moj.

Mara.

Ti – koj od robstva žudiš izbaviti
Sèrbjanskog Kralja i njegovu hćer,
Saznaj na zamjenu tvoje ljubavi,
Kom harom ona t' vratja podanos.
Nje strastno jurve zanešeno sèrce
Za drugim kipom leti žudjeno,
Nit ikad od njeg razstavit se može.

Gundula

(kao smèrtno sgodjen sav uzdèrhtje – nu za malo silom se raztriezne.)

Koj smèrtni udar umraču'e moj pogled?
S- nebesa nade propast' u ponor!
Raskošja raj promjenit takvom tugom,
Ka sve žalosti svieta preteče!

Mara.

O da ti vidjet možeš moju bol!

Gundula.

Ne – tvoje sèrce tugovati ne smie,
Nek moje samo žèrtvom služi viek,

Digitized by Google

I sve njeg žudnje nek poživu sanjam,
Ke tvojom slikom rese život moj.
Ja častim svetos tvojeg pouzdanja,
Tva sreća neka – mojoj gospodi,
Nek ona mi prosvieti bistva mèrklos.

(Dvie dvorkinje unidju te se klanjaju pred Marom.)

Mara

(za sebe.)

U dobri čas se govor presieče,
Jer dublje još bi morala ga ranit.

(Na glas Gunduli.)

Prijateljstvo tvoje bud' mi zastita!

(Ona i dvorkinje za njom odstupe.)

Prizor VI.

Gundula

(sam.)

Prijateljstvo! jest – danica budimi,
Viek vjerna pristupnica žarke luči,
Ka sviet oživi, nočju potamnjen,
Kao ljubav sèrca naša pomračena. —
Oj što ja gojim sladke nade cviet,
Da l' ni'e razoren pred mojimi oči –
I zaviek lišen krasnog života?

(Zamislise – za malo odlučeno.)

Što god dovede sgode protivos,
Ja borit se viek hoću za nje sreću,
Ak i sve želje moje krije noč.

(Dočim naglo odidje – pade zastor.)

Digitized by Google

ČIN II.

Prizor I.

Soba u Kneževom dvoru.
Knez i Mara
(unidju.)

Knez.

Sad ovdje dočekajmo otca tvog,
Koj sretno stupi jur na našu zemlju,
Dopratjen od ponosnog Gundule,
Kog snaga izbavi kraljeskog priana.

Mara.

Nad svim vi častite tog plemića?

Knez.

Po svojoj duhovnoj razboritosti
On biser jest u kruni blagosnoj,
Kao ljudoljub ju nosi posve cielu,
To zato ime njeg proslavjeno,
Puk prilikuje zorom čestitosti.

Digitized by Google

Mara.

Štovanje vjerno vlasti duhovne,
Svud blagu utemelji puka sreću,
Nu dje surova biva preuzetnos,
Svu slogu smeta svako nevrieme.
U našem ljudinstvu zavlada tužno
Svo'evoljno htienje i oružja moč,
Što viek prizove vraždu nesklada
I Serbie propast pripravi od davna,
Ustaveć svako uzdiženje puka.

Knez.

Ne da se složit narod razciepan,
S- kog mnogi svemožni za dom ne mare,
Majkinoj zemlji krateć podanos.
Izvana tudji, neskladni u kući,
Svedj glade u njedrima tihu zmi'u
Svojljubja i oholog nadmogučtva,
U Mletcih ol na dvoru ugèrskom,
Smiernostjn snizeć glave lisične,
Da nemilo napèrte otačbini,
Što griešno umnaža njihovu korist.

Mara.

U nas jur oda davna odpadè
Već list za listom od slovjenske lipe.
U vašoj samo sretnoj dèržavi,
Sva sèrca kriepi ljubav narodnosti,

Digitized by Google

Da jednoč u došasno doba još,
Od nje jasnosti uznošeni puci
Slovjenstva, spoznat budu svoju snagu,
Progoneć razbojnike priestolja.
Nu sad tu nadu razperša taj rat.

Knez.

Ti 'zmučena velikom nesrećom
Tugotan samo vidiš posvud izved.
Slavodobitja ina traži car
Neg slavu mlohavu, ku ovdje stigne
I njeku vojsku žèrtvujuć tim bojem,
Prie neg predobi'e naše zidine.

Mara.

To doista tako sudit se bi moglo
Da Abozara namjena —
(s daleka čuje se buka.)
Što to?

Knez

(stupa do prozora.)
Ne dvojim, ova klika naznačuje,
Da jur dopratiše tvog otca.

Mara.

Sretna
I komaj dočekana zavrata.
(naglo ljubne Kneževu ruku.)

Digitized by Google

Dubrovnik, gizdavo slobode gniezdo
Tva veledušnos neumèrla bude!

Prizor II.

Knez. Mara. Gundula.

Gundula
(hèrlo unidje - za naklonom.)

Za sada, samo glasonoša, javim
Slobodna Kralja - tvojeg otca pozdrav,
Koj priaznom dvorbom pratjen pristupa.
Daleko još od gradskog okružja
Jur spravljen biaše puk, da nas pozdravi,
Što Kralja ondje obustavit čini.

Mara.

Nu nama o tom ništ ne glasiše.

Knez.

Naš puk izvèrši, sto mu na um pade,
U mah pripravan kazat svoje snage,
Da s' ogizda, kao diete uresom.

Gundula.

Kad dojezdismo, eno dostupiše
Častjeni vodje puka uzkličuć
Svoj dobrodošo - da svud zaori glas.

Digitized by Google

Kad sve zamuknu, pèrvi starešina
Proreče: evo skupljen Dubrovnik,
Da sudiš, je l' t'obranom služit može.

Knez.

Tak' odmah narod teče k- zamjerku,
Očitujuć preda hrabrenim Kraljem,
Kak' u nas umjetnos se snagom slaže.

Gondula.

Sad urediše četiri borišta.
Na pèrvom eto ljuto hitaše
Mladići golobradi stiene s- dretvom
Na stado janjac, dosta razstupno,
Da se ni jedno životom ne 'zbavi.
Red drugi kaza krasne djevojke,
Oklopom, kazigom, u ruci kopje.
Tu jedna udre bojno na drugu
I takvom hèrvaše se žestoćom,
Da njeko železo kèrvavo pade.
Zatim pristupe momci s- mačima,
Da 'zvedu umjetnu i snažnu igru.
Tuj hrabreno dvie strane protustoje,
Te krasnim obličjem, u krugu sad,
Sad sjedinjeni viju se, viek bijuć
Po slogi skladnopietnoj zamahom
I udarom na svoje protivnike.
Tu iskre sjaju, štit i železo

Digitized by Google

Na kuse pada, ruke kèrvave
Osvetit žure se nepriatelju,
Dok jedna strana drugu pobiedi.
Na zadnje natiecanje konjikov
Bi uredjeno na blizu prostoru,
Dje doveršiše svake vèrsti borbe,
Dok iza znaka prost ostaje mejdan. —
Sad za čas konjik doleti, kurjak
Iz zatvora za njem se zaterča,
A konj se biesnim skokom poče vertjet.
Bojnik, kom pèrvi zamah uzkrati,
Razjaren s konja djipi na zemlju,
Te u mah svojim britkim jataganom
Presieče strašne zvieri zatiljak,
Na što puk uzkliče gromotnim – Živio!

Mara.

Vi tako po starine navadi
Gojite ljutom zabavom junačtvo.

Knez.

Što nad sviem cieni hrabri narod naš.

Mara.

A kako srietoste se mojim otcem?

Gundula.

Prie nego dospjesmo do znane kule
Na Bosnji, već nam javiše, da Kralj

Digitized by Google

Prem redovničkom haljinom preobučen,
Bi poznat oda njeke izdajice
Te silom odpratjen, da s' izruči
Za jasni dar, od cara obrečen.

Mara.

O bože! kako protèrpi tu tugu?

Gundula.

Ja odmah uzkliknem: Sad bratjo haid!
Da Kralja zlatom' zbavimo ol mačem!
Svi prisežu se vjerno sljedit me.
To t' konji zaletješe, kao da vile
Svojimi kreljuti nas digoše.
Još ne prohoždi doba sata, eto
Pred nam u hladu počinuvšu četu.
Ja vapih: čujte pozdrav Dubrovnika,
Koj sèrbskog Kralja štiti do smèrti.
Njeg predaja ne budi bez koristi,
Izbrojit ću vam hiljada cekina.
Na što sad jedan od njih zavikne:
Ti i sva gizdava vlastobčena,
Ne mož' pribavit carsku nagradu;
Ako vi Kralja dobit odlučiste,
Ugrabit vam ga valja pred carem.

Knez.

To načini su surovih Bošnjakov,
Prem da jur sklonismo njihovu holos.

Digitized by Google

Gundula.

Ja ljuto razjaren već udrit htiedoh
Na četu, prem da množnija od nas,
Kad jedan konjik naš mi tiho reče:
Ne staraj se, ja Kralja oslobodim.
Doč čudom na tog momka pogledam,
On s konja sjahav glasno viče „Lovre!“
A vodja čete kliče: „Oj Jurane!“
I oba u mah čvèrsto gèrljahu se.
Za čas projavi vodja:„ Osvete
To zakoni su. Sloboda bud' Kralju.
Kao naši otci i mi pred otarom
Potvèrdismo bratimstvo zakletvom,
Ku svedje sveto obderžati znasmo,
Osveteć smèrtju svaku kèrvnu smèrt.

Mara.

Zloslužba je to presne oblasti,
Bezkrajni boj na domovini svojoj.

Knez.

Zakonska snaga još u nas ne pušta
Prelomit ovaj davnji običaj,
Koj kano dvoboj u narodu vlada;
Doč ini puci tog obslužuju
I rad nemarne stvari zadire,
U nas ga samo ubojstvo izradja.

Digitized by Google

Gundula.

Ja obradovan komaj pomisljah,
Da punom kesom vodju nagradim,
Al ovaj u me nasèrdito pita,
Da l' ja ne poznam zakon bratimstva?
Sad oba kazoše mi izgor lakta
Dva mača nada sèrcem kèrvavim,
Pod kožom jasno zabjeležena,
Tu jednu milos meni pustivši,
Da vodji vratec har, iz Dubrovnika
Pošaljem izabrana pazduha.
Četiri otočane i toliko
Arapske kèrvi odpratit ću sutra.

Knez.

Slušajte! evo jurve Kralja s pratnjom.

Prizor III.

(Vrata se raztvaraju. Kralj ulazi spratnjom u predsobu. Kako do vrat sobe stupi, družba odlazi zavapeč.)

Na slavu Serbi'e i slobode naše!

Kralj. Knez. Mara. Gundula.

Kralj,

(Kako u sobu unidje, živo zagèrli Maru, koja k njemu skoči, za malo se izvije te Kneza pa Gundulu rukama obteče.)

Sva slava tebi sjajni Dubrovniče!
Smionosti tvojoj i krieposti ja

Digitized by Google

Zadužih viečnu karnos o slobodi.
Sve sgubih - otačbinu, priestolje
I slavovano ime pradied mojih.
Sad krunu i vladarstva vlastitos
Položim na tu slavnu vašu zemlju,
Nesretnih načelnikov sklonište;
Vi hranit znali budete nje svetos.

Knez.

Pouzdano vjeruj, da prijateljstvo naše
Sèrčenu branu tebi pripravi.
Još izgubljena kruna ni'e, dok glava
S njom vriedno uresena poživi.
U težje doba jur Dubrovnik zná
Sionike smirit silom ol besjedom.

Mara.

Besjedom - jest, to budi i naš način,
Kojim izbavu traž'mo od sužanstva.
Što sila tvara, to izkušasmo;
Nesvjestan napor satre sve slovjenstvo.

Gundula.

Slovjenstvo! Nema sile na tom svietu,
Ka satriet mogla bi toliku moč,
Dok majka zemlja goji čovječanstvo.
Zagledaj bistri golot sjeverni,
To viečna kruna jest slovjenske glave,

Digitized by Google

Široka mora zagèrle nje vrat,
Golemog tiela obseg pruža se
Tja do sriedine Azie i Evrope,
Dje jedna kèrv sva ljudska sèrca hrani,
Doč svojim gorostasnim nogama
Na Elespontu i na Perzi'i stoji.

Kralj.

O divna snago duše ponosne!
Ti oživlju'eš jur utèrnute ćudi,
Prem da sadanji dogodjaji nam
Dost jadnu izkažuju istinitos,
Kak' oda silnog tiela slovjenskog
Na jugu kidaju jur kus za kusom,
I kako već do Bosnje i do save
Sve dèržave osvoji dušmanin.

Gundula.

Jur polusvietom gospodova Rim,
Al usužnjeno blago vatra jest,
Hranjena tiho u skutu, dok silom
Razoreć duvar, plane slobodna.
Što skladnodušno jest, to s' rado sdruži,
A dim uz vjetar nema stalnosti.

Mara.

Vi znate, da o našoj sreći sad
Nesgode druge ljuti viju zaplet.

Digitized by Google

Car Murat i njeg Vezir Abozar,
Već ne odstupe od griešnog zamjerka.

Knez.

Raztrieznise, te ne daj da dvoumnos
Razstavlja, što jur zaključeno jest.
Ak' Abozar svoj kervoločni napor
Raztrieti mnije do tog grada, to –
Već ine nema za nas izbave,
Neg da se sila sili protustavi.
Jur odaslasmo naše glasonoše
Ugèrskom Kralju i mletačkom duždu,
U ljutu Cèrnogoru i u Bosnju,
U Arbanasku, turskom plašilu,
Pa k poglavarima slovinskieh narod,
Da pomoć prizovemo sa svieh stran.
Moguče ni'e, da od te svete borbe
Odpustit mogu bratja kèrstjena,
Doč naša sloboda njihovu krili.

Kralj.

Pod niemcom ugar i slovinski puk,
Boj biju sad na talianskoj zemlji;
Od njih se nije nadat pomoći.

Gundula.

A mi priklonimo se k bogu našem,
Koj uviek milo štiti naša prava.

Digitized by Google

Pod tom obrambom hrabri narod naš
Već nemišljena svèrsi čudesa.
Spomen 'se slavnieh naših predmjestnikov,
Ko'i šakom samo svojeg pučanstva
I lavu mletačkom jur dodiaše.

(Dvornik unidje knjigom.)

Dvornik.

Osmanski momak vjerova mi knjigu,
Rekav da careve ti nosi glase.

Knez

(razvije knjigu te čita.)

„Moj carski pozdrav poštovanom Knezu,
Kom' list taj pridat ima poslanik,
Da besjedom ujedno i pismeno
Dubrovnik sazna moju odluku.
Prie nego sunce trikrat dan izvede,
Kralj Branković i Mara svoja hćer,
Ko'i kod vas ubježište nadjoše,
Izručit moraju se carskoj vlasti,
Što, ako se ne svèrši dovoljno,
Republici kèrvavi spravlja okon.
Razoren grad, oplienjena sva zemlja
Bi prikazali viečnu spomenu
U znamen protivosti prama Caru.“

(Svi se pripanu.)

Digitized by Google

Kralj.

To pèrvo nečovječno djelo kaže
Pogibeo neodvratjivu vaše zaštite,
Od ke razstavit se mi dužni jesmo,
Da ne skončamo vašu slobodu.

Knez.

Ti sad podložan si republici,
A ona svoj si udes sama kuje.

Dvornik

(Knezu.)

Što zapovidiš, da turčinu rečem,
Kom nastaveno bi i to još javit,
Da za mah i poslanik Muratov
Preda te pridje 'zustit svoje vjesti.

Knez

(dočim knjigu spravi - dvorniku.)

U svako doba njegva osoba
Dostojno ovdje počastit se bude.
Medju to valja još oznanit mu,
Da vlade poslovi s' ne obavljaju
Sobstveno sa mnom, nego s cielim viečjem.

(Dvornik ode.)

Mara.

Jur dospje zadnje vrieme slobode,
Nu vaša ne smie poginut sa našom.
Mi pridajmo se carskoj oblasti.

Digitized by Google

Gundula.

Tvoj razlog razvjedruje svaku dvoumnos,
Ta jedna samo misao sužanstva,
Preteče nedostojno tvoju smionos.
Ukriepi se, te hrabreno razsudi,
Što ljubav otačbine premože.
Još ne stolova car u Dubrovniku,
Ni nas prepasti čine lude pretnje,
Kad naša prava tvèrdo branimo.
Da naši starij, vriedno cieneć slobodu,
Ne prolievaše ricke kèrvi zanj,
Mi danas robi tugovali bi.

Knez.

I pri'e mi našu pomoć stavismo
Na tanka mjerila, da zagledamo,
Što ona prudit mož' otačbini.
Ni'è l' Sèrb jugoslovjenske bdieni čuvar,
Koj odganja te vražde istočne?
I nas jur izbavi vaš ljuti ponos
Od kletog pohotjenstva njihovog,
To zato izdajice mi, da vas
Ne zakrilimo u toj opasnosti.
Ak igda u došasno doba dušman
Razori sviuh naših dèržav vlast,
Vi pèrvi opet stjeg slobode dignut
I kèrvju učvèrstit budete, jer
Junačtvo vaše – štit je narodnosti.

Digitized by Google

Kralj.

O da bi takva sreća još jednoć
Zasijat mogla tužnom narodu!
Nu sada neizmjerna sila svèrne
Svak upor, dokle car ne dobi'e sve,
Što putem Dunaja obseći može.

Mara.

Nas samo rieč molbena oslobodi.
Odprav'te odmah vaše poklisare,
Da od vas Car, od mene Abozar
Saznadu vaše podpomoći svetos,
I njiove strasti silu podjamnu,
Ko'm vas nedužne skončat pomisliše.
Dubrovnik, sloga svake krieposti,
Zapustit ne smie svoju jasnu svèrhu,
Kom ustanovi slovjansku uljudnos,
Jer sve, što sèrce, smionos i što um
Golema stvorit može na tom svietu,
To narav obilato uplodi
U silno preimučtvo vašeg duha.
A to – to sve bi propalo za viek,
Da ljuto igo sklanja vaše glave.

Dvornik

(unidje i zavapi)

Osmanski poklisar!

(kako to reče dostupa Abozar, a on izidje.)

Digitized by Google

Prizor IV.

Abozar. Knez. Kralj. Mara. Gundula.

Abozar.

Oj koja sreća!

Kralj.

Što vidju? Abozar –

Mara

O Abozaru!

Gundula.

Poznani vi sa turskim poklisarem?

Knez.

Koj slučaj? Abozar kao poslanik!

Abozar

(Knezu pruža ruku.)

Prijatno primi carev i moj pozdrav!

Knez

(mu tisne ruku.)

Poklisar Cara i tva osoba
Svud stižu blagovoljno prijetje.

Abozar

(naglo prama Kralju i hćeri.)

Vi – začudjeni o mom prihodu,
Pripoznat priatelja zatajite?

Digitized by Google

Kralj.

Ne umim doista zateć odgovor,
Koj teb' i meni zadovoljet može.
Ti umni'e to opravljaš jezikom,
Jer progonitelj naš, pa licumiran
Još spominješ zasjedno priateljstvo,
Što tvoje čini ljuto kazaše.
Sad tva nevjera igra našom tugom.

Mara.

Da l' još ni'e dost proteklo ljudske kèrvi,
Ko'm utažit si mogo požude?

Abozar.

Vi odveć krivo sudite moj udes,
Koj do dohvata mojeg zamjerka,
Sve moje snage ponukat me sili.
Nit vam je znano, kojim premahom
Slavodobitni Murat i svoj narod
Za nesustavnim gone napriedkom.

Knez.

Na prikor naravnog i pučkog prava.

Abozar.

Kad kletom zavadom nesvjestan puk
U svojoj utrobi sam sebe ranja,

Digitized by Google

Kad objest vladom kreče svevoljno,
Jur čezne u sebi sva nezavisnos
I vjerna čast goleme slobode,
U ku goruću, kao u sunca jasnos,
Zavirit slabe oči ne mogu.

Gundula

(za sebe)

Koj nepristojno ponositi govor!

Abozar.

Uz to vi mene već odsudiste,
Doč i sad vjerno tu proglasit mogu,
Da kad jugoslovjene pobiedim,
Ja s Marom sdružen vladu nastupim.

(svi začudjeni)

Gundula.

Što to besjediš?

Knez.

Je l' to cara mnienje?

Abozar.

To neoboriva je njegova rieč.

Knez.

Tim dakle nesta'e i republike?

Digitized by Google

Abozar.

Ako mi Mara pruži svoju desnu,
Republika slobodna ostane.

Mara.

Moj razdvoj od tv'e ljubavi ne mož
Uzročit toli krutu griehotu.
Još mene ukriepljuje pouzdanje
U preimučtvo jasnog duha tvog,
Ak' i do sad tva strast za griehom teži;
Jer kako ti tvoj zakon ne svèrneš,
Ni meni mojeg ugrabit ne možeš.

Kralj.

Što ne dovèršiš sa svom silom tvom.

Abozar.

Ne časti pobieditelj tudja prava,
Svom htienju podložan je predobjen.
Promotrite, da sva vam nada čezne,
Ak pomoć krati moje poklisarstvo.

Kralj.

Ustegni neizvèršivu nakanu,
Kom morit kaniš sèrce nje nedužno.
Kad sva jur naša blaga uživaš,
Zasiti pristoljem pohoti tvoje.

Digitized by Google

Ne spusti na nas ljutu griehotu,
Da Dubrovnik propade, jer nas brani.

Knez.

Odalji oda krajne tvoju vojsku,
U pravo zakrilenja ne diraj!

Abozar.

Vi jur poznate carsku odsudu,
Ni'e sile, koja nju prekeršit može.
Tim časom, kako vi odlučiste
Obranit protivnika predobjenog,
Oduzlan bi družtveni zavjet naš
I pridata u naše čvèrste ruke
Vlastobčene budučnos. Moja rieč
Molbena samo smiri cara jaros.
Utecite se k njegvoj milosti,
Ne skrivitese nepokorni njemu.

Gundula.

Uzpregni jednom holi govor tvoj.
Republika kad odluči zakrilit
Nepravo - te izdajno prognane,
To valj da sila pri'e predobi'e silu,
Neg da se nesviestno proreče sud,
Pri'e neg pod vlast se dobi'e odsudjeni.

Digitized by Google

Abozar.

A tko si ti, koj uz moj obraz rieč
Prismionu izhitas takovim jiedom?

Gundula.

Svi sini gizdave republike
Bi jednak odgovor ti na to dali,
Da snize tvog ponosa nečednos.

Abozar.

To vaša gizdos našu nadteče.
Uz to ja želim saznat njegvo ime.

Knez.

To grana jest plemena Gundulićih,
Vlastobčene svedj vjerno dèržalo,
Ko'e od starine medju vladaonikom
Svom slavom resi Dubrovnika čast.

Abozar.

Nu u toj krieposti uputjen njie,
Da smierno traži izkaz milosti.
Kad nočju čeka se na ljutom moru,
Da sunca žar utješi nevrieme,
Poravnat umno valja sve prigode,
Mjest opakostju družit mlohavos.

(Gunduia hoće da progovori, nu Knez mu nagle prieči rieč.)

Digitized by Google

Knez.

Vi sini puste Azie ne poznate
Vlastitos kriepko uznosite duše,
Ka naše bistvo kiti blaženstvom.
Sve da nas i nsužnji vaša sila,
Vi u nas učit budete, što um
I kriepos dosižu takovom ćutnjom,
Kad za čovečja prava borise.
I Perziu nadvladaše gèrčki duh,
A Rim dobitnik časti ga i sužnja.

Abozar

(gnievno - za sebe.)

Kako ta protimba i taj ponos
Goruće meću iskre iz sèrca.

(na glas)

Ja sada ne svèršujem poklisarstvo
Namienjeno, nit vedem govor tuj,
Bez da ga štuje, tko ga slušat ima;
Na viećju vas zateče osuda.

Gundula.

O ne dvoumi, tvoje poklisarstvo
Mi tamjanom nakadit neznamo.
Pred sudom slobodno je sveto slovo,
Kao ti - i mi ga glasat umjemo.
Nu ovdje u zasobnonm okrugu,
Ti štovat moraš gostoljubnos našu,

Digitized by Google

Ak i mlohavu sudiš podpomoć,
Ku mi prognanim smiono pripravljamo.
Medju to spomenise prošlosti,
Ka tebi javno kaže našu slavu,
Nad sviem, kad junački uništismo
Pred Dubrovnikom vaše brodovlje.

Abozar

(ljuto za sebe - nu pogledom na Maru.)

Ka strielja udari nad glavom mojom?
Nu i to budi žertvovano njoj.

(na glas)

Družtvena prava vaša i ja častim,
Ne kažu ona meni protivos,
Te lasno slože se sa željom mojom,
Kad Mara mojoj prosbi privoli.

(naglo Mari.)

Ti blaga liepos sunce zamèrknuća,
Oglasi sad priaznom riečju tvo'm
Nerazorivu spomenu ljubavi,
Ku pouzdanu hranila mi jesi.

Mara.

Jur utèrnu ćutjenja mojeg vlast,
Jer skèršit snuješ sidro vjere moje,
Što sa svom silom steći ne možeš.

Gundula

(u sebi.)

O blagotvorna bistra dušo?

Digitized by Google

Kralj.

Ti -
Kao carski Vezir i dobitnik Serbie,
Nesretne moje hćeri desnom izdat
Pomisli samo nas, a ne tvoj zakon
Ni tvojeg cara stroge uredbe.
Nu ako i urobiš naša tiela,
Ti ne razkoliš vjere naše vez.
A da bi do tud grieh te zasliepio,
Da smieraš nadmogučtvom tvojim dobit
Te skrivit nevino to serce, znaj,
Da ruka otčina kèrvavom zèrtvom
Posvietila bi časti krieposnoj -
Nemoću uveriženog života.

(Svi za malo zamuknu.)

Knez.

Ne skèrši pouzdanja zakone,
Sporedi zavratu priateljstva našeg.
Nadaren poklisarskom porukom,
Ti oporaviš naše povjerenje,
Ak utèrneš nemile strasti plam.

Mara.

Ol' uistiniš tvoje obečanje,
Koje mi nadu time pokriepi,
Da štovao budeš moje vjere svetos.

Digitized by Google

Abozar.

I meni jednoč zasvietlji ta nada,
Nu skorni slučaji sve svèrnuše.
Sad carskom vlastju usiljen da sredim,
Po njegvom samo htienju prigode,
Ja dar slavodobitja mog uživam.
On meni svetom svojom riečju pridá
Vladarstvo nad dobjenim slovjenim,
Te me obdari krasne Mare desnom;
Da s' iznevjeri vašom krivnjom sad,
Tko bi sustavio ljutog gnieva prodor,
Koj kano poplava sve ured svèrne?
(Gundula hoće da progovori, nu Abozar mu naglo riječ prekine.)
Ja častim rodoljubja uzvišenje,
Što užeže žestoku tvoju kèrv –
I spričam, da se u mah ne podlaže
Gospodujućoj uma prednosti,
To jedno želim, da protivnos tvoju
Razlučis vjernim duše pokojem,
Da svaki razsud ne podvèržeš htienju.
Tvog duha snagu brani za tvoj puk,
Koj pogibe uz vašu taštu holos.
Ne zahitajte prijateljski svjet,
Sam' on vas od propasti slobodi.

Kralj.

Kad nam se smèrtju ol sužanstvom prietiš,
Da l možemo prigèrlit tvoji svjet?

Digitized by Google

Abozar.

Vladarstvo Serbije pod haračem
Ti obrečem, ako me Mara sliedi.

Mara
(naglo.)

Ko'im zakonom?

Abozar.

Porodu na priestolju
Predobljenu ne služi tudji zakon.
Da mojeg oskvèrnem, ne upitaj!
Svu moju snagu hrani Alkoran.

Mara.

A moju uzdèržuje kèrsta svetos,
Kojoj do smèrti vjerna živit ću,
U skladnoj misli, utjehi i nadi.
A blage pobožnosti silna moč,
Viek ukriepljuje sjedinjena sèrca,
Ka bogobojno u jedno se slože.

Gundula.

O romoni premili blagih riečih,
Vi nadom objačjate sèrce moje -
I duh moj onemočan uzdižete
Do neba, koje pèrvim pogledom
Jur obsinu mi oko!

Digitized by Google

Abozar

(mnogo začudjen i razjaren.)

Što je to?

Što čujem? Ti uznošen od ljubavi —
I može bit' i nadom nadaren,
Dje ja u zalud sèrcc zapaljivam!
To ni'e moguče, to bi dušu mi
Pobiesnit – i sav sviet prevèrnut moglo.

(ljuto Gunduli.)

O nesretniče! Ako l' si pomislio,
Da na tom raju zora svane tva,
Saznaj, da pri'e svu istočnu predobieš,
Neg ovaj dar, za kim moj život teži.

Gundula.

Gizdavom riečju zapovidaj robim,
U nas čin vlada, a ne besjeda.

Knez.

Neznane caru takve posobnosti,
Ti njega nepriateljstvu priganjaš,
Doč on potvèrdi jur sva naša prava
I naše zaštite svet običaj,

Kralj.

Car tvèrdo stoji na svoj' prireki,
To k- njemu valj uputit poslanike.

Abozar.

Nemočni vi, zar ne poznate silu,
Ka svu okruži vašu krajnu jur,

Digitized by Google

Da ni čovjeku prolaz naći nije?
Zalud vi tražite, da ja dobitnik
Žèrtvujem nerazbornoj predsudi
Sve naslade blagosnog mog ćutjenja,
Da odstupim od raja raskošnog,
Na kojeg svèrnuv oči, volio bim,
Da sve izgubim i da život pustim,
Neg da s' okanim takvog blaženstva. —
Svèršeno dakle budi, što odlučih.
Dubrovnik tada stigne slobodu,
Kad Mara život svoj sa mojim sdruži.

Gundula.

Još ni'e propala Dubrovačka snaga,
Da tvoja sudba našu hrabrenos
Zamamila bi na takvo izdajstvo.

Knez.

Ti ako na kèrvavom putu tom
Ujarmit kaniš blagu Mare desnu,
Valj da ju tražiš u porazu grada.

Abozar
(odlučeno Mari.)

Je l' Mare, to i tvoja odluka?

Mara.

Već tebi znana bi. Nu stopra sada
Ti meni tvoju kruto odkrio si.

Digitized by Google

Abozar

(u sebi.)

Moguče l' jest! Tu neima izbora.
Ja drugim putem sreću tražit moram.
(na glas.)
U viečju dakle čujte zadnju rieč!
Puk jur ne skrati život za tu cienu.
A da bi i to sgodilo se, vaj!
Sva jugoslavska kèrvju potopena,
Bi spomen kazala mo'e ljute rane.

(naglo ode.)

Prizor V.

Knez. Kralj. Mara. Gundula.

(Svi kao zapanjeni.)

Knez

(za malo – odlučeno.)

Na boj!

Kralj.

Štitite vašu slobodu!

Gundula.

Do smèrti braneć vas, ju stignemo!

Mara.

Mom samo smèrtju vi se slobodite!

(sastor pade.)

Digitized by Google

ČIN III.

(Soba u Kneževom dvoru.)

Prizor I.

Abozar i Dvorkinja

(unidju.)

Dvorkinja.

Ustèrpise za malo doba ovdje,
Dok dohod javim svietloj knjeginji.

(odstupa.)

Abozar.

Zalud se silom tom nemilom borim,
Ona preteče svaki napor moj.
Sve misli, sva ćutjenja penju se
Jednakim poletom do njeinog sèrca,
Ko'g pobiedu nad svakom srećom tražim,
Bez nje ne mareć za sve slave čast.
Jur evo zadnji dospje sad trenutak,
Da slobodna mi kaže u lice,
Je l' meni hrani pouzdanu ljubav,
Je l' njeno sèrce žertve dostojno,
Ku za nje desnu prini'et jur odlučih,

Digitized by Google

Ak mi se svaki ini način prieči –
I ako osviedočiti se mogu,
Da ona priklona k svom zakonu,
Prie ljuba, nego vjeru zapušta,
Ku duša samo nevjerna odmeće.

Prizor II.

Abozar. Mara.

(Za njom dvorkinja.)

Mara

(krene se dvorkinji.)

Mom otcu podaj glas, da odmah dodje.

(dvorkinja ode.)

Abozar.

O Mare, ti svu bol mi utješuješ,
Ne krateć mili sluh mom govoru,
Što mi sviedoči, da još u seb' vriežiš,
Prošasne naše sreće spomenu!

Mara.

Ne vjeruj! Moje sèrce samo traži
Doprieti svèrsi svoje žalosti,
Da jednom odmetne to silno breme,
Jer potištenu ćutim svaku nadu,
Videć u ljubu mog nepriatelja.

Digitized by Google

Abozar.

Ne ubi dušu moju, sudi udes,
Koj me naganja silom gvozdjenom,
Da u toj kruto zapletenoj sgodi
Jednim još putem tražim izbavu.
Tko haje za moje – za carsko mnienje,
Kad slavonosan puk naprieduje?
Sad nužda je, da tvèrdimo budučnos,
Da ti se oslobodi priestolje,
Te krilo prostre nada tvom očestvu.

Mara.

Ti meni nudiš jasno priestolje,
A krunu kidaš od mog otca glave,
Oplienjaš moju krasnu otačbinu,
Učverstis Mahomeda kèrvav stieg,
Dje svetog križa sjajni znamen staše.
Kud god koracaš, svud te sliedi smèrt;
Ljubav ne tvara takvo nečovječtvo.

Abozar.

Ne tvara ljubav takvog vaja grieh.
I mene smèrtno rani vaša sudba,
Kom ljuto sve mi nade ub'jeste.
A možem li ti bistri'e kazat silu
Čutjenja mojeg', neg da svèrhom sad
Ol desnu tvoju, ol smèrt moju stečem?

Digitized by Google

Mara.

Ti sin bugarske majke, koju silom,
Kao što mi javio si, poturčiše,
Potajnu u meni uplodi misao,
Da jednoč na priestolu osvetom
Iztriebio budeś toli griešno djelo,
Doč sad boj biješ za carevu slavu,
Te posvud bratju kolješ kèrstjenu.
Sve da sav sviet se klanja tvojoj vlasti,
Tva jasnos meni ne otimlje vid.

Abozar.

Zlo sudiš dogodjaja pretegu.
Tko prieči razvitje istočnoj snagi,
Ka kriepka, kano mlados proljetna
Preobrazit mora svom naravnom moći,
Sve narode mlohavog zapada.
Što doba rodi, naše ni'e tvorenje,
Nu što nam pruža, kren'mo za naš prud.
Od nas jedino vise načini,
Ko'i našu sreću učverstiti mogu.

Mara.

Ko'i načini su to? prosbori jednom,
Ak hoćeš, da još stojim pritomna.

Abozar.

Pouzdano ja ti prostrem svu došasnos.

Digitized by Google

Car Murat mi založi svetu rieč,
Da kada dobiem puk jugoslovjenski,
On mojoj vladi vjerovat ga mnie,
Da s hrabrim narodom mu budem čuvar
Na sjeveru, dje složno ljudstvo to,
Opasno bit bi moglo turskom carstvu.
Zakunem ti se, da ću hranit vjeru,
Ku svetu dèrže slovjani do sad.
Nu našeg rukovanja svećanos
Svèršuje samo Alkorana zakon,
O kojoj žèrtvi glava tvoje cèrkve
Ti kratit ne smie svoju privoljnos,
Jer sve kèrstjanstvo time okoristiš,
Da narod izbaviš od nevjerstva.
Prestani dakle mučit tvoje sèrce,
Najkrasni'u mojih nada naknadu.

Mara.

O Abozaru! mož' li život moj
Prehinit namišljenom samo sanjom,
Da tužni'a bndem, kad se uzbudim?
Ak mene, brižnu žertvu za kèrstjanstvo,
Naš sveti otac u pustinju šalje,
Da čuvam razstavenog stada broj,
Mo'e svjesti posvietila bi dužnosti;
Nu kako b' liečila ljubavi bol,
Kad u sèrcu mi tamniš vjere jasnos,
Ka objavi mi svake sreče vir?

Digitized by Google

Abozar.

Naš vid u sebi samo hrani snagu
S kom prima okolnosti čudesa.
Tak' i ćutjenje samo u seb vrieži
Bistrinu, ka mu nebo odkriva,
Do kog ne uzletjuju - nego glasi
Coviečjeg ljuborodnog ćutjenstva;
S- njeg cviet proklica naše ljubavi,
Ka svojom srećom sredi sreću svieta.

(Naglo prima Mare ruku.)

Mara

(ugodno smutjena.)

O mož' li to bit istina? ne znadem —
Ne - ni'e moguće! To sve himba jest.
Bol moja ne da mjesta takvoj nadi,
Ja jur ne stečem sreće zamjerak.

Prizor III.

Kralj. Abozar. Mara.

Kralj

(kako unidje opazi ruke sklopljene.)

Što vidim? Mare! o nesretno diete,
Ti s'izdajicom rukuješ se? vaj!
Hoćeš li tugu množit i sramotom?

(Mara k njemu potèrkne te ga za ruku hvata.)

Digitized by Google

Abozar.

Izdajstvo proklinjem, sve pače sad
Priugotovit mniem, da budučnos
Pripravim svim kèrstjanom dovoljnu.
Spasenjc takvo vriedno'e silne žertve.

Kralj,

Koj dogodjaj je to? Što s' tu pripeti!
Prošasno zlo odobrit ne možeš,
Ni složit, što tva ruka razstavi.

Abozar.

Ti kao despota kraljevao budeš
Nad Kneževinom silne Serbije.
Jur po svud propadaju vaše vlade,
Ja puk jugoslovjanski s- nova složim,
Te kriepku mu utvèrdim došasnos.

Kralj.

Na takvo sjedinjenje ne pomisli,
Dok Murat svojim žezlom stoluje.
I vlast mletačka o tom bdieno zrie,
Da se ne sdruži razciepan taj puk,
Koj sjedinjenom silom sve bi svladao.
A dje tvoj jezik i tva vjera živi,
Tu svaki ini narod robuje.
Pa da i središ sve, što jur ne možeš,
Ti Maru od svog zakona ne svèrneš.

Digitized by Google

Abozar.

Pomisli, da sva sreća naroda
Zavisi sam' od Mare blage desne.
Ko'im temeljom uklonit se smierate
Tom savezu, kog vaše cèrkve glava
Posvetit bude blagoslovom svojim,
Da tim izbavi tužno kèrstjanstvo.

Kralj.

Tom himbom tražio si omamit dušu,
Otrujuć ju podjamnom besjedom,
Da ne haje za um, kao diete, koje
Izgubi se zapustec svoju majku.
Sve da i car potvèrdi tvoju rieč,
Mi zahitit ju ne bi oklievali,
Jer rajsko blago ne steče se činom,
Koj u seb hrani griešnu nevjeru.
Nu ako pravedna je tvoja ljubav,
Ak ti tolikom vlastju gospodiš
Nad carem i nad glavom naše vjere,
Zakluči ovdje tvèrdi savez sad,
Jedini, koj te s nama sdružit može,
Te zavjetuj se svetom prisegom,
Da slobodan ostane Dubrovnik,
I da, kad slovjenom kraljevao budeš,
Ti Mar' udomiš kèrstnim zakonom,
Bez da nevjeran budeš vjeri tvojoj.

Digitized by Google

Mara

(za sebe.)

Je l' da moguče, da to tako bude?

Abozar

(za sebe.)

Postoj - mogu li tvèrdit posvetjenje,
Kom grozno protive se uleme?

Mara.

Ti motriš i potajno razsudjuješ?

Abozar.

U doba prošasnog porazumljenja,
Kad pèrvog častjenika osmanskog
Prijet izvoliste u vaše družtvo,
Ja krivo sudih, kao to ne tajim,
Izličnu dvornos za ćutjenja izkaz.
Uznošen bih čarobnim svesiljem
Pogleda tvojeg, raj mi pokazavšeg,
Bez da koj oblak potamni moj vid.
Prekasno bi, kad otca kruta rieč
Mi ukinu sve nade mog života.
Tko nosi, kad ne mora, takvu bol?
Svu moju snagu potaknutu ćntih
I vidih, da sam rat sva moja pomoć.
Sad dobjeni, častite moju vlast,
Ne gonite me na grieh, da oružjem

Digitized by Google

Još drugi puk u kèrvi potopim,
Pri'e nego vaše priateljstvo dobiem.
Odlučite razlogom, je l' slobodni
Ol sužnji mene sljedit nadstavljate?

Mara.

Tvoj uvjet krati slobodu, bez nje
Ti moje sèrce nikad ne zajarmiš,
A prije neg'me sužnju odvedeš,
Ta desna' zbavi potišten moj život.

Kralj.

Ti tako saznaj, što kraljeska hćer
Pri'e svèrši, nego da pohuli zakon.

Abozar.

Nesvjestno i omraze vriedno djelo —
U griehu i slaboći rodjeno!
(ljuto Kralju)
Ti ubojica si tvog dieteta!

Kralj
(udre na svoj mač.)

Još o mom boku visi mač kèrvavi,
I ja na zemlji stojim slobodnoj;
Odhèrvaj železom tve bezzakonstvo!

Abozar.

Utaži gniev, dok vrieme dozrie

Digitized by Google

I dok ti javim zadnju odsudu,
Ku tvoja ruka svèrnut ne može.
(Mari.)
A ti - ka milo ćutjenje ljubavi
Posvetjuješ nevriednoj predsudi,
Pokojem nosi tvog udesa breme,
Kad moja desna njime gospodi.
(ode.)

Prizor IV.

Kralj. Mara.

Kralj.

Tu gine jur sva nada. Njegva milos
Još lutje nas potisne nego smèrt.

Mara.

Djevojke bistro i pobožno sèrce
Propasti ne može takvim sniženjem.
Moj otče! Na Virginiu svratjaj vid,
Ku otac probost voli svojom desnom,
Neg podniet sramni prikor hćere svo'e.

Kralj
(gerleć - ju.)

O moja diko! Blaga tvoja kèrv,
Ka takvom hranom pita smionu dušu.
Za nas na svietu nema sužanstva;
Što život krati, smèrt nam daruje.

Digitized by Google

Mara.

Nek' uživa Dubrovnik slobodu,
A mi ju uplodimo kèrvnom žertvom,
Ak Abozar ne mož odoljet griehu.
Nu kao ni' e vihra, kim na kèrmilu
Ne b' iztražila ruka spasit brod,
Tak i ja još ne smetnem sve pouzdanje
U ljubav, ka se takvom zlu ne klanja.

Kralj.

Za sjenom tjeraš, koja viek te vara,
Ne otmi oku snagu duhovnu,
Njegova strast jur skèrši svu čovječnos. —
Sad valja javit knezu dogodjaj
Još prije nego svesilnik taj kruti,
Osudu čujc viećja gradjanskog.

(ode,)

Mara.

Iest - jur propada sidro zadnje nade,
'Zmičuć na hridi krutog udesa. —
Ak izdajstvo podvèrže takvu ljubav,
Ko'e blago mož' još dat' mi život taj?

Prizor V.

Mara. Gundula.

Gundula.

Oprosti, knjeginjo - smielosti mojoj,
Da bez tve privoljnosti ulazim,

Digitized by Google

Al kada nevrieme od svud prihadja,
Ni 'e pravca nada tvojoj izbavi.

Mara.

Tva blagoćudnos izprikom viek služi.
Nu što znamenuje ta pospješnos?
Da l' su skovana jur od krune kovja?

Gundula.

Ne vjeruj, da to bude, dok mi živi,
Uz to i vèrh zle sgode derž' mo pomnju.
Sad jur se poslanìstvo pripravlja,
I s' njime dvanaest čeljadi s Peljesca,
Sve krasne slike, ke ga sprovode
Sa silnim blagom naše obèrtnosti,
U znamen priaznog našeg podloženja,
Da izpravimo vašu slobodu.
Nu ako ugovor ne smjeri želju,
Ja drugim putem još vas izbavim.
Ak oda svud nam nesta' e podpomoći,
Te kad već na grad udre dušmanin,
Vi valj da mojim brodom odjedrite
Do Istrie, od kud lasno prodjete
Na kranjsko, dje vam sreća bolje služi,
Neg na Latinskoj, koja gèrdi nas,
Jer razmet vjere i slovjenska slava,
Nas ondje snize gnievom i zavistju.

Digitized by Google

Mara.

Tim tvoja dužnos i čutjenja moć
Medj sobom bore se nepriazno, skèrsec
Svu slogu blagostive istine,
Jer opasnu ti sgradjaš tim obrambu.
Da mi u bjegu od tud, Abozar,
Kom time prekineš sve želje svèrhu,
Bi, ranjen u sèrcu, zaratio sviet,
Te kèrvju ljubav izdatu osvetio.

Gundula.

Jur tvèrdo stoji naša odluka,
I mi, kao naši pradjedi, koi plamom
Skončat se voliše, neg igo nosit
Oholog Rima, odsudismo mriet,
Prie nego nas zarobi tuſska vražda,
Kojoj vi pèrvi odvèrć se imate.

Mara
(u sebi.)

Ne - ni' e moguće, na to pristat ni'e.

Gundula.

Ti motriš, i sve želje m'ubijaš,
Od mene vratjaš blage oči tvoje.
Razbistri riečju moju budučnos,
Ka sve tamnosti kruto na me valja.

Digitized by Google

Mara.

Što pitaš u mene, moj priatelju!
Još udes nedobitni razstavlja,
Što sjedinit se ne da nikom snagom.
Sad posve podložna republici,
Od same nje svu sreču dočekujem.
Nu svetu zadajem ti moju rieč,
Da se naroda našeg bistroj vjeri
Nikako iznevjerit ne mogu
I da, pri'e svake sile, smèrt me'zbavi.

Gundula.

Tim uvjetom ti mene ublažaš
I kano bistre rose kap, rieč tvoja
Iz nova diže klonjen cviet ljubavi.
Dovoljno letim u smèrt istu sad,
Dost da posliednim hipom raj mi zasja.

(naglo ode)

Prizor VI.

Mara

(sama)

Sve jedno breme potisne za drugim,
Dok s' istèrgnu svi živci sèrca mog.

(zamišljeno koraca)

Da desn' ugrabit snuje Abozar,
On ne b' ustèrpio se tolikom silom;

Digitized by Google

Još misli, da ću sama pridat se.
Nu ako mene tjera do tog jaza,
Pred kim sve svoje žudnje poginu,
Bude li mog' okanit se te desne,
Pri'e neg da moje persi obli'e krv?
Ne dvojim – bude, jer tko jednoć uži
Ljubavi čar, ne truje sérce griehom.

(ode)

Prizor VII.

(Dvorana viećja)

Knez i vjećnici.

(Ovi nnidju te posjedu svoja sjedila)

Knez.

Nas s nova sdruži bliza pogibil,
Da složno odlučimo, je l' Dubrovnik
Odreč se mora svojeg svetog prava,
Ol ratom branit svoju slobodu?
Sad zaključimo o sudbini našoj,
Ne dajmo, da nas slabos zavodi,
Ol griešne strasti nemilo preimućtvo,
Što svedje izda'e sreću naroda.

(svi se dignu)

Njekoj.

Pomozi bože!

Digitized by Google

Ini.

Spasi Dubrovnik!

(svi posjedu)

Knez.

Što u nas pita carski poklisar,
To točno jur razsudit mogoste.
Procien'te opasnos, ka nas okruža,
Smionstva podpor budi pravednos.

Vukasović.

Sve htienjc puka prionu na tu branu,
Jer o njoj visi naša sloboda.
To jedno samo spomenuti moram,
Da ni'e se nadat tudjoj pomoći.
Vi znate, koje grane našeg roda
Pod inostranim prutom uzdišu.
Već potaliandjiše Dalmaciu silnu
I hrabru Istriu i nje ostèrva.
Hèrvatsku, Kèrbavu i Liku, Ugrin
Podlaže, Bosnju jošte muči jied,
Kog goji protu dobitnikom svojim,
A gorostasni Arbanasi lieče
Dost teške rane ratom dobljene.
Ako se caru protivimo sad,
To valj da svèršimo sve našom snagom.
Ak u nju pouzdat se smierate,
Ja - evo pèrvi sèrnem u plam boja.

Digitized by Google

Palmota.

Na Cernojgori i Ercegovini
Tisuča bratje stojc pripravni
Doletjet k – nama na žudjenu pomoć,
Kom niz dol hridi grad naš branimo,
Dje turskom kèrvju zemlju valj napo'it.
U jedno digne se za pleč'ma Šerbia,
Te ljuti boj zametje, prie neg dušman
Naš grad jurišat začne, a Dubrovnik
Obrane dvanaest hiljada vitez.

Gundula.

Sad glavna misao budi, da se sud
Jur prije učinjen pospješno svèrši.
Ne plaši nas ni boj nit' obsjeda,
Kad dužni jesmo štitit naša prava.
Dok dospje naše bratje podpomoč,
Čuvajmo gradske zidine do smèrti,
Ka ne obori slavu zaštite.
Evropa, ka se sama uviek ranja,
Nek jednom spozna, da slovjenski puk
Nju i sad slobodiše oda jarma,
Kog lutjeg još od božjeg biča, mač
Osmanski pripravì neslogi njeinoj.

Jedna strana.

Osmanu smèrt!

Digitized by Google

Druga strana.

Do jednog svi na boj!

(Svi ustanu)

Knez.

Sveršeno budi. Bože, brani slogu,
Milostju tvom ukriepi smielos našu!

(Dvornik otvori vrata te zapavi)

Poslanik Abozar!

Prizor VIII.

Abozar. Knez. Vjećnici.

Abozar

(Kako unidje, postoji)

Vaš odgovor!

Knez.

Neugodan tebi, mnaža slavu našu.
Dubrovnik pobru zaštitenog svog
Zakrilit odsudi prot svakoj sili.
Tvoj Car, kog veledušnog slave svud,
Nek sudi uslied našeg gostočastja,
Kom čverstom kriepostju republika,
Svog boga i svoj zavjet štovat znade.

Abozar.

(zabuljeno gleda na okostojeće)

Moguče l' jest, da takvu osudu
Izcèrpiste iz vira vašeg duha?

Digitized by Google

Mlohavos nije majka krieposti,
Nit himba biaše ikad stvor kriepčine.
Taj sud uništit mora Dubrovnik.

Knez.

Himbenos tvor je bezumne holosti.
U čovječnosti živi istina,
Nje prisvojenje diči našu vladu.

Abozar.

Tko blaga ima, njim se okoristi,
Pogledom na njeg ne kriepi se prosjak,
Koj snage neima, da ga dobavi.
Dvie sto tisuča hrabrih zatočnikov,
Obkruže vašu krajnu, čekajuć
Na pozov moj, da smèrve Dubrovnik.
Vas sama ludos tjera do propasti.

Gundula.

Mi vjerni sini otačbine svo'e,
U bojnu vatru skočimo vapeći:
Što bog i sveto naše pravo dade!

Abozar.

Vi dakle zaključiste izdat' narod
Nadeždom na ku namišljenu pomoć?
Nu tvèrdu vam tu vjeru zadajem,
Da Bosnja, Mletce, Austria, Ugèrska

Digitized by Google

I Rim priazno s – Carem sada žive.
Te da se naše brodovlje jur bliža,
Koje ne prosti gradu ni životu.
Rieč taŝta izustit se lasno može,
Nu proročena mnokrat sviet prevrača.
Imajte pomnju, da vlastobčena
Tom tvèrdokornostju ne 'zgubi glavu.

Palmota.

Dok se to sgodi, i vaŝ gubitak
Pomračio bi vam tužnu slavu vašu.
Mi več ne marimo za budučnos,
Kad jednoč zaglavismo branit se.
Ne broji se po sobstvu vojna sila,
Sèrcenos, um i sreća njoj gospodi.

Abozar.

Junaćtvo vaše čudom zamjeravam,
I doista loŝa sreća ne bi vam,
Da meni car izruči poklisarstvo,
Koj, vašem htienju priazno podložan,
Sve ino užertvujem jednoj slogi.

Gundula.

Slavjanskog kralja snizuje ta sloga,
Tva ljubav ruži dušu kèrstjenu.

Digitized by Google

Abozar

(rasjaren udre na mač, kao da ga stegnut hoće)

O pogèrdna smionosti!

Svi

(do ujeg skoče)

Sto je to!

Abozar

(u sebi)

Ne daj, da te preteče ljut taj čemer,
Još nije doba da izvèršim čin.

Knez.

Da ti uz obraz naše jasne vlade,
Pred kom i kralji već se klanjahu,
Sagriehu čini toliku bez kazni,
To dvoran budi izkaz caru tvom,
Kog osobu u tebi častimo.
Nu znaj, da nikad več ne b' oprostili
Takovoj bezočnosti preda vladom,
Ku sva Evropa slavom spominje;
Ni car te 'zbavio ne bi od propusti.

Gundula.

A da zalud ne udari na mač,
Moj budi pripravan na svak tvoj poziv.

Digitized by Google

Abozar

(uzteżuć jied)

Dok stečem mog poslanja namjenu,
Ustegni tve naglosti nečednos.
Umèrlog neima, koj bez pokore
Me pozva na boj.

(Krenese - inim)

Vas ja tim ne kudih,
Nu da bi smionu njegvu besjedu,
Kao mnienje viećja odsuditi moro,
Na kamenu ni kamen ostao nebi,
Nit ikad Dubrovačka zemlja već
Bi rodit mogla hranu životnu,
Zaviek bi propala ta hola vlada.

Knez

Okonči jednom lude pretnje tvoje.
Nas vodi zakon, tebe kruta strast.

Abozar.

Još nije zrielo vrieme, da vam sudim.
Uredbe vaše o tom zahtievaju,
Da svoje privoljenje javi puk.
Vi uz to razmotrit ne zapuštajte,
Da na stvarevnom svietu duha vlast
Ne može skèršit silu strasti naše.
Kao sunce oživit ne može stienu,
Neg' ondje samo kaže nadmogučtvo,

Digitized by Google

Dje zraci s plodnom zemljom spoje se,
Tak i sva vjera u duhovne sile
Prehini svako htienje, kad nje moć
Ne slaže s - bitjem, da svoj stvor porodi. -
Medju to ja, u znamen pouzdanja,
Privoljim, da na jednom putu još
Razsudite tog čina posliedke.
Dvojica vas neka uhode vojsku,
Kojoj vi odlučiste oprieť se,
Zatim nek oni vjerno vas pouče,
Da l' ika snaga spasi Dubrovnik.
To zadnji budi znak mog prijateljstva.

(dočim odstupa, pade zastor.)

Digitized by Google

ČIN IV.

(Dvorana u Kneževom dvoru. Skupljen oružani puk zapjeva uz svirku začetu još prije dignutja zastora).

Puk.

Haid junaci naprieda!
Robstvo kleta 'e uvrieda
Slobode, ku božja blagos stvori,
A krut silnik nemilo razori.
Usužnjena Serbia tužno cvili;
Proklet on, koj narodnos ne krili.
Naprìed dakle svi junaci!
Nas ne plaše smèrtni mraci.

—

Momci – napried, naprieda!
Da poživi sloboda.
Dost jur kèrvnih žertav prinosiše,
Pokoru dost ljutu odslužiše.
Sèrce, sloga, mač i kriepka ruka,
Zaštitjuju od takovieh muka.
Neka dušman nam zasjeda,
Mi do smèrti svedj naprieda!

—

Digitized by Google

S- milim bogom stojte svi!
Mi za zakon do kèrvi!
Ak i smèrtju bratju izbavimo,
Bog pomozi! dost da zavirimo
U spasenja rumeno svanutje,
U dušmana krutog podvèrgnutje.
Sad ol nikad svi naprieda!
Slavu viečnu da pobieda.

(Puk iza pjevanja redom odlazi).

Prizor II.

(Jos prije svèršetka ulaze).

Knez. Kralj. Mara. Gundulc.

Knez

(prama odlazečem puku).

Junački puče moj! tva sloboda
Stoji na tvèrdom temelju krieposti,
Njom samo živi sreća gradjanska.
Još ni'e slovjenstvo svudir poginulo,
I nas još oživljuje slavna kèrv,
Kom bdieno težamo tu zemlju svoju,
Sijuč za jasnu žetvu kriepko sieme;
Nu ako nevremenom pogine,
Nek' se bar nasliednici usviedoče,
Da pri'e pogube našeg svetog prava,
Mi braniti ga znasmo do smèrti.

(naglo Gunduli)

Digitized by Google

A ti, moj sine, da l' ti na to misli,
Kad bjegom Mare izdat nas si htio?

Gundula.

Tvoj grozni pogled ljutje me zamjeri,
Neg ti ga u me upriet pomisli.
Otčevni vodjo moj, tu žeže rana,
(kaže na svoje pèrsi)
Ku tvoje oko zagledat ne može.

Knez.

Ti zagledaj na ranu otačbine,
Kojoj svu sada pomnju pridèrži.
Zauzevši krilit njiove osobe,
To svèršit osudismo našom kèrvju,
Sad naša sloboda i njiova jest,
Sve da ju ljutom smèrtju zatečemo.
Svoj udes oni diele s narodom,
Koj život svoj za njih u zalog stavi.

Gundula.

Prie neg sva naša snaga propade,
Njih izbava plod budi naše žèrtve.

Mara.

Za svoje pravo i slobodu našu,
Posvetjuje vaš narod život svoj.
Sad nami jedna vlada osuda.

Digitized by Google

Kralj.

Izkèrvnim samo sèrcem pustim mač,
Kog zadnji zamah te od robstva 'zbavi.
(na Maru kaže)

Gundula.

Smiono dočekajmo dakle sud,
Koj svetom kèrvju usvedjeri djelo,
Nek bistre duše bar sjedini smèrt.

Mara.

Naravi vlast ne gèrdi tako stvore,
Da veličanstvom kiti izdajstvo.
Ak Abozara sèrce ukameni,
To samo sila rodi izvanjska.
Nu na toliko uznositu dušu
Usužnjiti ne može kruta strast,
Da mene kèrvju oblitu zagleda.

Kralj.

Odvèrni sad tvoj vid od prošlosti,
Ka izrani te ljutom nevjernostju,
Ne tèrpi da ti himba snizu'e razlog.
Utaži žudnju knežnog sina tog
(kaže na Gundulu)
I moju najvlastniju požudu.
Ohečaj mu se vjerenicom, ako
Još jednoč bistro svane danak nam.

Digitized by Google

Gundula
(za ruku ju prime).

O dievo! takve sreće došastje
Pretvorilo bi rajem tuge moje.

Mara.

Preimučtvo, koje mene zanima,
Ja od mog sèrca odkinut ne mogu,
Dok živi moje vjere uzdanos.
Sad jur se bliža doba odluke,
Ak Abozar ne daje čast mom kèrstu,
Ja slobodna gospodim desnom mom.
(unidje Glasonoša).

Prizor III.

Knez. Kralj. Mara. Gundula. Glasonoša.

Glasonoša.

Sva slava – Kneže, teb' i našem puku!
Ti javim, da obilna turska vlast
Već obkolí svu našu pokrajinu,
Te vojsku našu, po svud stisnutu,
Nazad uzpregnut svojom silom čini.
Podvodja Bunić u tebe sad pita,
Da l' s carem prekèrsen sadanji mir?
Jer za vrieme nam valja priečit prohod,
Ak' i pogubi odoljet se ni'e,
Dok vi pripravni na obranu grada.

Digitized by Google

Knez.

Osmanska nevjero! Je l' to znak pèrvi,
Kim javiš izdajstvo prijateljstva tvog?
(Gunduli)
Sad odmah spravi sav gradjanski sud,
Okruži stražom poklisara kuću,
Da nitko iz nje ne izlazi već,
Dok sudjeno ne bude griešno djelo.

Gundula.

U doba sata sve svèršeno bude.
(Doč naglo odstupi Knez mu nješto prišapne).

Mara
(uz to - u sebi).

Koj slučaj? Abozaru prieti propast.

Knez
(glasonoši).

Besjedi, što na krajni sudi sviet
O caru i toj bojnoj spravi svojoj?

Glasonoša.

U puku raznošena je njeg slava,
Ko ćudilo nevjernih pričica,
Nu on - ne vidjen nakon triuh dnevov,
Svo'e baše uputjuje potajno
O ratu sadanjem, kog izvest misli

Digitized by Google

Za njeko doba, tja do Beča grada.
Množina vojske, duh i silna sprava,
Nadidje sve, što do sad vidismo.
A cara ponos i smionstva izkaz,
Svi časte kao proroka svetinju,
Al takav glas ne rani naše uši,
Jer svaki puk svog cara njeguje.

Kralj.

Ni'e laživa ta hvala o Muratu,
Koj svedje svoje vojske hrabra glava,
Kèrvavim mačem boju nastoji.
Junački vojeva na kosovu,
Dje tvèrdo stahu samo janičari,
S kojimi sèrtje u srid mojih momak,
Te svih razagna ljutim naporom.

Knez.

Turobno'e to, da isti slovjeni
Ubješe bratju, jer su to Bugari,
Ko'i još od priašnjeg cara nadvladani,
U drienopolju izabrani biahu
Za častnu stražu carskog priestolja,
Dvanaest tisuč – viek silni zatočnici,
Boj bijuć da pobiede – ol poginu.
(izvana buči puk)
Već evo puk se bliža, vapi na boj.
(razkrilja vrata)
Što 'e to? što kličeš tako nemilo?

Digitized by Google

Prizor IV.

Knez. Kralj. Mara. Pučanstvo. Glasonoša.

Pučanstvo
(kako nutdje)

Dubrovnik živio!

(smutjeno vapi)

I njeg svietla glava!
Na rat! na boj! na tursku izdajicu!

Govornik puka
(glasno)

Oj halabuke! Jesmo l' na konaku,
Ol preda licem turske hudobe?

Jedan s puka.

Haid Jovo, dakle ti za nas govori!

Govornik
(klanjase pred Knezom desnom na pèrsi)

Oprosti mudra glavo Dubrovnika,
Da mi baš od tebe želimo čut,
Je l' pravo kažu o vražde izdaistvu,
Kim obsiedoše našu krajiuu,
Jer štitit odsudismo protivnika -
Serbjanskog kralja.

Digitized by Google

Knez.

Žali bože - jest!
To javi glasonoša.

Govornik.

Kad je tako,
Što dan gubite? Da li već ne znate,
Da dušmana nasèrnut valj' na polju,
A ne pričekat kukavo u tvèrdji!

Knez.

Uztèrpite se, dok sud spravimo,
Da odsudi po našem zakonu.

Gosornik.

A zašto to, kad pripravan jur narod,
Da proli'e svoju kèrv za slobodu
Otačbine, i štitanje svog prava?

Kralj.

Ljubezni puče! tvoja prijazan
Ne vidi, kojoj se protiviš sili!

Mara.

Tvu snagu preteče dušmana množtvo,
U pogibil ti stavljaš život tvoj
I blagodetnu tvoju sloboštinu,
Prot' dèrnovitoj sèržbi Murata,
Koj našom krunom resi svoje čelo.

Digitized by Google

Govornik.

Vi doista dost brižljivo govorite,
Al mi jur niesmo takvi strašivci,
Da bratju bi pogubit pustili
I pomoć kratili prot dušmanu,
Koj kèrvju kèrstjanov Maomeda hrani.
Za zakon svi u smèrt!

Pučanstvo.

Dubrovnik živio!

Knez.

Da bog da sreću, snažni puče moj!

Govornik.

Mi svi po duši tako sudimo;
A Černogora i Ercegovina
Jnr oružana čeka da priskoči,
Te nam pomogne satèrt tog kèrvnika,
Što davi slovjene, kao gadni zmaj,
Dok drugi sveti Juraj ga posiče.
Haid bratjo svi na boj za Serbiju!

Jedan dio puka.

Na slavu božju!

Drugi dio puka.

Za slobodu našu!

(Puk hoće da odlazi)

Digitized by Google

Knez.

Postojte! Slušajte još koju rieč!

(puk postoji)

Dok naša bratja priskoče na pomoć,
Već eno turčin obsjede naš grad,
I rieka kèrvi prolieti se mora,
Ak branit kanimo naš Dubrovnik.
Kad silni dušman potèrča na juriš,
Tad samo 'zbavi pobieda – ol smèrt.

Govornik.

Dok u nas ne diraše nevjernik,
I dok nas nitko na pomoč ne pozva,
Mi tužno dost u miru živismo.
Nu sad i nas već stiže kèrvni poziv,
Sad skinut valj' iz korih britki mač,
Za svetu vjeru i za pravo naše.

(Pučka klika na dvoru)

Prizor V.

Gundula. Kralj. Knez. Mara. Glasonoša. Pučanstvo.

Gundula.

(naglo untdje)

Pučanstva jaros opasnostju prieti,
Ljudstvo ne da se upokojit, dvor

Digitized by Google

Obkoli poklisarev, silno vapi,
Smèrt turskoj izdajici!

Mara.

(prepanè se – naglo u sebi)

Abozaru!

Puk

(smutjeno – zaviče)

Smèrt poklisaru! Neka propade!

(Puk riva na dvor.)

Knez

(glasno)

Stoj puče! Od tud se ne miči – slušaj!

Govornik

(prama puku)

Postoj – i časti poglavara slovo!

(svi postoje)

Knez.

Tko i čiem uvriedjat se uslobodi
Štovanu poklisarsku osobu,
Sramotom udara vlastobčenu,
Jer sveta 'e svedje poslanika čast
I poštovana viek od istog cara.
Na pomoć teci, prieči takvo zlo,
Da ne pogine dubrovačka slava!

Digitized by Google

Gundula

(zavapi)

Haid bratjo na obranu zakona,
Koj duša jest i čast vlastobčeue.

(ode on i za njim puk)

Knez

(glasonoši)

Dočekaj pučkog viećja osudu!

(glasonoša ode)

Prizor VI.

Knez. Kralj. Mara.

Kralj.

Kad uzbuni se nadraženi puk,
Čudesa tvara sjedinjenim duhom.

Knez.

Unuci to su žestokieh Trakjan,
Ko'i pod Trajanom jur se složiše,
Da ljuti rimski jaram otresu,
Što dostigoše borbom kroz dva vieka. —
Nu doba hèrli te nas usiljuje
Odpravit se razbornom duševnostju
Na znatan sud taj, u kom Dubrovnik
Izreče svoju presudu.

(Mari, koja zamišljena stoji)

Digitized by Google

Ti motriš,
Te potlačenu mnieš svu budućnos;
Uza moj pokoj sudi, što pouzdanje
Premože snagom prava i krieposti.

Mara
(ljubne mu ruku)

Nju samo sljedit ću.

Kralj.

Te blagoslivljam!
(Knez i Kralj odstupe)

Prizor VII.

Mara
(sama)

Zalud! Ne da se upokojit puk;
A on u pogibili! Ni'e moguće -
Prijateljstvo štit mu bude. Koja kobi! -
Sve valj da žèrtvujem - da puk slobodim,
Pred sudom valj da javim obranu.
Ne budi, da zlokobna moja ljubav
Podjarmi sretnu naroda budućnos.
Smèrt ista manju zadaje mi bol,
Neg takve svèrhe strašna prikaza.
(Hoće da odidje, uz to unidje Abozar)

Digitized by Google

Prizor VIII.

Mara. Abozar.

Abozar

(kako unidje, pred nju stupi)

O koja sreća! Mare!

Mara

(kao zupanjena)

Abozar –

Ti ovdje!

Abozar.

Da dvostruku už'jem blagos.
Pozorni Gundula me doprati
U dvor, da s' uklonim pučkomu gnievu.
A ti boraviš ovdje, te s – nova
Diže se utèrnute nade kreljut,
Da me uznosi do rajne bistrine.

Mara.

Ti mog pouzdanja izdajica, koj
Mi sèrce ledenom probuši rukom,
Prem da si moro nedvoumno znat,
Da lieka ne'ma sve tvo'e nadmogučtvo,
Ko'm mukom sad još mož' umnažat bol?

Digitized by Google

Abozar.

O rajski stvoru! Narav nije sužanj,
Kom verigama otimlju se snage.
Kao ti ne priečis suncu izhod svoj,
Ni ne podložiš htienju sèrca trepet,
To tako ne ukineš skladanje,
Kim naše duše život jedan žive.

Mara.

Tko s' ti, koj od mene viek zahtievaš,
Što istim ćutjenjem za isto blago
Posvetit meni ne ćeš ol ne mož?
Zar tvoja ljubav nije žèrtve vriedna?
Ti znadeš, da me silom ne usužnjiš,
Nit ikad poniženu zagèrliš,
Jer moja ruka gospodu'e životu.

Abozar.

Ja zakonu nevjeran, ubi'em vlast,
A tebi sreću tvara od njeg odstup,
Kog sasvim pravom izvèršiti mož'.

Mara.

Ti svetu hraniš zakona tvog ćast,
Ne traži da se momu ja 'znevjerim,
Koj tog i viećnog svieta duša jest;
Ne zahtievaj od mene, da s' umorim.
Razstavit nam se jest. Tu sreću još

Digitized by Google

Jedinu mi dozvoli, da za moju
Sloboštinu ti harna ostanem. —

Abozar.

Moj život živi samo tvom ljubavju,
Pred njom se klanjaju tog svieta sile
I sve jasnosti moje dobiti.

Mara.

Utaži nezrielo to nasilje,
Kim ljuto trujes tvoju duševnos,
Te strastno tjeraš n kèrvavu propast,
Pripravenu kriepostnom puku tom.
Prikaži svietu dnha nadvlastitos,
Kom jednoč dobio si to moje sèrce,
Oprosti se za viek s mom osobom,
Slovjenom podaj slobodu, ku bog -
Kao sunce, tebi i svem svietu dade,
Tad sretna ja proglasit hoću svud,
Da tvoju ljubav nadsvietovnu cienim,
Ak' i zaviek udaljena od tebe.

Abozar.

O je l' moguče ljubit, te proniet
To ljuto breme mèrklog života,
Kad duša razdruži se oda tiela?
Sve blago ovog žitja zathievaj,
Al to - da sèrce kidam iz tih grudih,
To pitaj, kad u njemu kèrvi neima.

Digitized by Google

Mara

(U sebi se ljuto bori, tada velom gizdostju)

Kad luda sila, krutos i nesklad
Ugrabe ljubavi slavodobitje,
Na grieh i priekor vratja se nje svetos.
Kad mene tvoju sužnju zagèrliš,
Ti klanjao se budeš mèrtvu kipu,
Koj tvoju vlast podvèrgne porugi.

(naglo ode)

Prizor IX.

Abozar.

(sam)

Jest - tebe samu dostoja sva slava,
Ti vjeru svakoj sreći nadstavljaš,
Ak' i nczmierne sile ti s' opiru,
Tvog sèrca snaga nedobitna stoji.
To dakle mene idje posvetit,
Što sretno slaže našu budućnos. —
Nu mož' li želja pretvorit se činom,
Ak ja zasjenim zakon Izlama,
Njoj pusteć vjeru, mogu l' na to mislit?
Ne - ne! Ja narod predobim u viećju,
A ona već ne svèrne osudu,
Jer moja ljubav tvara i nje sreću.

(Dočim odidje, pade zastor.)

Digitized by Google

ČIN V.

(Soba prednjeg prizora)

Prizor I.

Mara. Gundula

(unidju)

Mara.

On izbavi se tvojom pomoćju,
Za branit njega mario ni'e s' tvoj život,
Ta kriepos dostojna je sèrca tvog.

Gundula.

Dost da se time tvoje žudnje smire,
Ja na sve ino več ne pomislim.
Sve b' rado žèrtvovao tvojoj sreći,
Njoj moraju podverć se želje moje.

Mara.

Tvog duha nadmogućtvo vlada svud,
Ti prijateljstvu žertvuješ i ljubav?

Gundula.

I to premogoh - skèršiv verige
Mog samoljubja, uesložnog tvom srećom.

Digitized by Google

Ja tvoje sèrce i tvu dušu ljubim,
Ništ ino – ni sam sebe ljubit mogu,
Ako moj duh priaznu ne mož hranit
Tvu milu sliku, ka mi tvara raj.

Mara.

O priuzmožne vlastitosti duše!
Ti mene učiš, kak' izmučene
Ohrabri snažna kriepos. U tvu ruku
Pridajem mèrklu moju došasnos.
Ti sudi, kako čuvat moram pravo,
Moj udes podvèržem pod tvoju vlast.
(pruža mu desnu, koju on primo)

Prizor II.

Kralj. Mara. Gundula.

Kralj
(videć ruke sklopjene)

Ka promjena – Vi priazno sjedinjeni?

Gundula.

Taj savez znak je priateljstva našeg,
Što nas podupriet bude u toj tmini.

Kralj.

Jur svèrhi teži dugih muka boj.
Sud pripravlja već zadnju odluku.

Digitized by Google

Mara.

Na Abozara zadnji odgovor
Čekajte pokojem i pouzdano.
Mnokrat se narav nemilo podlaže
Nasilju nedobitnih okolnostij,
Al kad do čina zrieli misao,
Čovječtvo razlučuje prednos prava.

Kralj.

Sud Abozara tjera nas na smèrt,
Ku ljepšu mi stignemo kèrvnim ratom.

Mara.

Kad zemlju i žiteljstvo obli'e kèrv,
Viteztvo plodi tužnu uspomenu.
Ak' jednoć vjerno sviet izviestjen bude,
Kom silom turska vojska napadé,
Da dobie i usužuji našu serbiu,
Te kako napokon nje kralj i hćer,
Za uteć robstvu, voliše umrieti, —
Smilenjem spomenjeni budemo;
Al kad potlačen vaši porodjaj
Znao bude, da rad naše oslobodi
Dubrovnik skončan propadé zaviek,
Nas zateć mora viečno proklinjanje.
Pogasite – za boga – plam naglosti.
(Gunduli)
O priatelju! Nad svim blagom 'brani
Deržavno vaše blago i vaš puk.

Digitized by Google

Gundula.

Svu vjeru podaj pravednosti našoj!

(On i Kralj izlaze)

Prizor III.

Mara

(sama)

Svim time tu već neima isputa –
Izvèršit moram prismiono djelo,
Da vjernom puku razložim udilj,
Što kruto ga potjera do propasti;
Ako lastiva rieč preteće um,
Nek moje pèrsi – štite slobodu!

(naglo ode)

Prizor IV.

(Dvorana viečja)

Knez. Kralj. Palmota. Vukasović. Dobre. Gundula.

(sjede za terpezom)

Govornik puka i pučki Odbornici

(sa strane sjedeći)

Knez.

Sad odabrani dubrovačkog puka,
Uzdižte javno vaš sudčevi glas,
Da zahtievanje cara, jur poznano,

Digitized by Google

Tim sudom smjeri svoju odluku.
Izustite slobodnu vašu rieč
Te vjerno slož'te vaše mnienje s našiem,
Ol ako takvo nije, kaž'te silu,
Kom rieka vaših mislij nadvlada.
Vi znate da viek živi stari zakon:
Naroda sreću tvara – bog i puk.

Govornik

(ustane).

Prečastno viečje, glava slave naše!
Razlozi tvoji i tva hrabrenos
Utvèrdiše gradjansku sreću našu.
Mi svi do jednog jur se složismo,
Ne hajat za sve pogibili boja,
Koj krili zakon naš i slobodu.
Dušmana nevjera jur s- traga čeka,
Dok i nam 'znenad jaram napèrti.
Mi vam tu svetu zadajemo vjeru,
Da spravni uskup svi na ljuti rat,
U kèrvno bjenje usèrnut želimo
Gorljivom ljubavju za bratimstvo,
Za vjeru božju i za pravo naše,
Što nam jur djedi kèrvju uplodiše.

Knez.

O bože – brani naš!

Svi.

Dubrovnik živio!

Digitized by Google

Prizor V.

Gajkov, Glea

(koji unidju i prednji.)

Glea.

Ustegni tvoju kliku jadni puče!
Otriezni um, čuj glase tugotne.
U smèrt te tjera ljubav narodnosti.

(Svi se nemirno miču.)

Knez.

Govori! sudbu pusti viećju!

Glea.

Vojska

Tolike snage ne vidjena još,
I više nego dvie stotin tisuća,
Svemožni janičari, gorostasni
Spahljani, Natoljevci, Arapi,
Svi pripravni uljetat u smèrt ljutu,
Nas smèrve sa golemom bojnom spravom,
Prie neg nam i tko dosp'je na pomoć.

Knez.

Sto car?

Gajkov.

Njeg' osobu ne vidismo.
On posluh krati svakoj našoj rieči.

Digitized by Google

Skèršivši prednji savez, odsudi
Potopit kèrvju svu vlastobčenu,
Ak dnevom još ne 'zpunimo njeg htienje.

Gundula.

Okrutni tvoritelji robstva, vi-
Još ne poznate duhovno preimućtvo,
Što ukriepljuje puka slobodnog,
Koj pravo svo'e kroz deset viekov goji.
Ja smierno pitam, slavna skupčino!
Je l' izvor naše svete podpomoći
Gizdosti djelo, ali strasti čin,
Kim olukavismo privoljnos puka?
Ni'e li naš posao narodan i blag
I kriepostan, da božjim blagoslovom
Nas uveliči do neumèrlosti,
Ak i prikrati smèrt sva naša ljeta?

Govornik.

Grad obzidan, smielos i sveto pravo,
Pa boža ruka, naša su oružja.
Vlastobceni sva slava - vraždi smert!

Svi

(stranom.)

Dubrovnik živio! Izdajici smèrt!

Knez.

Ti bože - spasi našu sèrčenos!
(viečnikom.)

Digitized by Google

Sad dvoica vas pozov'te poklisara,
Da posluša naš zadnji odgovor.

(Dočim Gajkov i Glea izlaze, unidje Mara.)

Prizor VI.

Mara. Knez. Kralj. Vjećnici. Odbor.

Mara.

Oprosti, slavno viećje mom dohodu
U sveto mjesto veličanstva tvog.
Ti meni kratit nećeš besjedu,
Kom te slobodit mogu od sveg vaja.

Kralj.

O Mare, tva bojazan izda'e nas!

Knez.

Ne stegni slovo pristojno slobodi!

Mara
(odboru.)

Gradjani čujte! Sad još od vas visi
Republike čestita budućnos.
Vi nju skončate ljutim vašim mačem,
Jer ni'e vam znana kruta zapletenos,
Ka uzlo zavié naše nesreće.
Ne traži Abozar pobiedit vas,
Kao na nas vojštio nije za priestolje,

Digitized by Google

On vojuje, da mene ujarmi
Što steći zaveča se prisegom,
Pripravan sve žertvovat, dok čin svèrši.
Sad sudite, da l' vaše skončanje
Izpričat mož'te pred bogom i svietom?

Govornik puka.

A zašto ti s' okaniš desne njeg,
Prie neg se zapletemo u to bjenje?
Zar bolje nije da se ti žertvuješ,
Neg da pogine narod i sloboda?

Mara

(vele ponosno.)

Jest – ja vas štitim mojim životom
(skine s njedrih kindžao, keg u vis diže.)
Ev' ovi kindžao oba nas samiri.
Vi izručenjem moje osobe
Vas izbavite, ja pred Abozarom,
Pri'e neg' ugrabi ovo tielo moje,
Slobodim ga od viečne propasti.

Kralj

(očajano knjoj potèrkne.)

O Mare, ti mi sèrce razkidaš!

Mara

(zahvati mu ruku.)

Moj otče! Evo sad Virginiu tvoju.
Spomen'se našieh riečih! Kad nas kruta

Digitized by Google

Nesgoda satare, ka nam sve časti
I duše spas oskvèrnut dokonča,
Valj da umèrlo ovo tjelo duh
Odpušta sìli, a da sebe 'zbavi

(hiti se plačem na pèrsi otčevne.)

(Svi veoma raztuženi.)

Gundula

(digne se i svi za njim. Silnom snagom.)

Pri'e neg to vidjet bude Dubrovnik,
Neka se kèrv do zadnje kapi proli'e.
Mi zapaljena sèrca ćutimo
Pouzdanjem tvojim u svemoćnu kriepos,
Ka nas pouči posvetit sva blaga,
Za našeg prava nadvlastitu čast.
Tko zakon štuje, smèrti se ne plaši.

Svi

(stranom.)

Na boj! U smert – za našu slobodu!

(*Knez*, *Kralj* i *Vječnici* naprieda stupe. *Kralj* i *Mara* ostaju ozada.)

Prizor VII.

Abozar. Gajkov. Glea i prednji.

Abozar

(unišav gizdavo okolo pogleda.)

Vi uzdižete glasni poziv na boj,

Digitized by Google

Doč osviestit se jurve mogoste,
U koj vas ponor neposlušnos tjera!

Knez.

Još vaši robi iskušali nisu,
Što puk premože vjerno sjedinjen,
Kad takav nagon kriepi hrabre pèrsi.
Ti dakle javi Caru Muratu,
Da skladnodušno sva republika
Utvèrdi zaratit se do smèrti,
Da brani vjeru i svoj sveti zakon,
Kim štiti svoje pravo zakrilenja,
Ne mareć za sve opasnosti več,
Kad mu se prieti pogubom slobode.

Abozar.

Gordosti izkaz mnoge ciene jest,
Kad stoji na podporu čvèrste snage,
Nu u vas sliki toj ni'e prilike;
A prie bi vjetar odmjestio sunce,
Neg sudba vaša – carsku odluku.

(Odboru.)

Sad slušaj, častni puče, zadnju rieč!
Car Murat drugi — štuje tvoju vladu,
Narodnu, samosvojnu, slobodnu,
Obeča častit viek republiku
Te ju nadarit obilatim blagom,
Ako m' izručiš Maru i Kralja;

Digitized by Google

Ako l' se zahtievanju tom ukloniš,
Zapadom sunca svèršiš život svoj.

(Svi obkole nemirno Kneza.)

Knez

(oštrim glasom.)

Sad puče, odgovori sèrčeno!

(svi znamen daju protivljenja.)

Govornik puka.

Mi volimo propast, neg prodat dušu;
Kog zakrilismo nevjerni mu bit
Ne možemo; što bog i sreća dade!

Abozar

(kao zabunjen - u sebi.)

Takova hrabros zapanjiva me.
Da l' ovo ljudstvo krieplje od mene
Poštuje nadvlastitos duševnu?

Gundula.

Ti evo vidiš, Abozaru, kako
Kriepčina u nas stoluje nad silom
I svakom inom srećom svietovnom.

Abozar

(ukrotjenim jiedom.)

Raztrieznit se ne mogu o začudi,
Ne smotreć je l' to kriepos, jeli nesviest?

Digitized by Google

Gundula

(vatreno.)

Zaletjet' u živ' oganj bojišta,
Za svoje nezavisno, sveto pravo,
Poginut prie, neg izbavit se griehom,
I vi'at pod igom glāvu gizdavu,
Ni'e cin, kog sliepo tvara luda nesviest;
Uzdanos jest u vjeru duhovnu,
Ka udilj upiri sva naša sèrca.
A ti kao sviedok ovog prizora,
Još slušaj, što Dubrovnik caru tvom,
Na glasu veledušnom, složno javlja,
Moguče ni'e, da samo on ne b' častio,
Što ciene vriedno spoznava sav sviet.
Kad jednoč čina tog proglasi povjest,
Bjeležit mora kèrvnim slovom slavu,
Ku Murat ovdje stignu lasno dost,
Te mèržnjom gèrdit bude siono djelo,
Dočim proslavljenim junačtvom
Nas neumèrlih - njega kleta javi.

Abozar

(kao strieljom udaren krije rukama lice - u sebi.)

O silne snage!

Svi

(ini.)

Slava Dubrovniku!

Digitized by Google

Abozar

(u sebi.)

Sad svèrhi dosp'je moja pretvora.

(Naglo se predobi'e te nadhaljinu razvije. Kako svim zasvietlja carski ogèrlaj, pripanu se kao gerčem uhvatjeni,)

Ja Murat drugi, nasliednik Maomeda,
Osmanski car, opraštam Dubrovniku,
Kog slobodu priznajem vlastitu,
Te časti vriednu navjestjujem svietu.

(Svi začudjeni na njeg glednu.)

Knez.

(o radosti triepteć podje do njeg.)

Ti - Murat car - u krugu našem - nam
Ponudjaš tvoje blago prijateljstvo!
O bože!

Abozar

(pruža mu desnu, koju Knez prime.)

Narod, kojeg vjera snagom
Tolikom hranit umie svoju kriepos,
Poginut ne smie; ja ga zaštitjujem
I nasliednici moji na priestolju
Viek branit budu njeg svetačno pravo.

Svi.

Car Murat živio!

Digitized by Google

Knez.

Rieč preslaba jest,
Da vrati har. Svakljetno oviem dnevom
Proslavit ćemo tvoje veličanstvo.

Car

(odvije pèrsten s- ruke.)

Dvojica vas sad ovaj pèrsten udilj
Prinosite Veziru Mustafi,
Da s- vojskom odlazi od vàše krajne.

Vukasović

(prime pèrsten.)

Uspomenom harnosti svu čast tebi!

(On i Gajkov odidju.)

Prizor VI.

Car. Knez. Kralj. Mara. Vječnici osim Vukasovica i Gaikova. Odbor.

Car

(naglo Kralju.)

Još nije vrieme, da mi oprostiš
Velike muke, koje zadà tebi
Ov boj, začet žestokom navalom
I sveršen propastju kraljestva tvojeg.
Al sad jur vidiš, kog nagona moć
Izpriča moje gorljivosti djelo,

Digitized by Google

Po kim ja – ne kao car, neg' osobom
Pobiedit htieh tog svieta glavno blago.

Kralj.

Ti daruješ nam željnu slobodu
Te ne daš, da pogine slavni narod;
Tu veledušnos harno spoznajem,
I prem potišten, dičit ću pred svietom,
Ak i mog puka zakon slobodan.

Car.

Priatnos moja tebe zaštitjuje.
(Mari.)
Ti prikaza krasote nadsvietovne,
Za koje osvojenje pobit mnieh
I dobit sviet svom silnom snagom mojom,
Od kad mi zasija tvog oka zora,
Oprosti moje želje ponosu,
Kim htieh pobiedit i tvu svetu vjeru,
Bez da te zasjeni čar priestolja,
Te kad tva protivos pomrači nadu,
Da silom ujarmit te nastojah,
Jer ljubav podvèrže mi um i dušu,
Nu jasni zraci tvoje krieposti
Razvedriše oblačno moje nebo,
I bistro zasinu mi vjernos tva,
Ku svake ciene vriednu razglašujem,
Jer se ne prignu vjerelomnosti,
Nevjernog samo sèrca – kleto djelo.

Digitized by Google

Mara.

Neoborivi udes skèrši vez,
Koj naše duše sjedini skladnostju.
Golema sreća tva razdruža nas,
Te mnogo preteče ljubavi žèrtvu,
U tebi dižuć blagu spomenu
O sjajnom činu, kog izvèršio jesi.
A ja svem svietu mogu obznanit,
Da tvoja ljubav bi mog bitja raj,
I jer nas odjeliva takva sila,
Ja - sad slobodna - zavjetujem se,
Da dumna život moj —

Gundula

(naglo.)

Kneginjo! stani!
Spomen'se zadnjeg razgovora tvog,
Kim pod moj sud si legla tvoju kob.
Ne skončaj tugom mile danke tvoje.

(Caru.)

Nje sèrce vriedno'e sjajnog plemstva tvog.
Prijateljstvo utješuje moju ljubav,
Ka jednoč blago zas'ja mom životn,
Ak ona sretna, ja ne tugujem.
Oprosti zato, da sad javno pitam,
Da l' Mara svèršit mora promienu
Svog zakona, ako tva vjerenica?

Digitized by Google

Car.

Jur odveć produljih sva izvidjenja,
Grieh bio bi dalje dražit sudbinu.
To istom ciena bi, za kom viek težih
I borih se pram mojim častnikom,
Ko'i jedva sad se sdružise mo'im mnienjem,
Prem da čovječja smielos nikad još
Ne poda našem zakonu to pravo.

(prime Marinu ruku.)

Uzdiži ranjeno tvoje sèrdašce,
Ja štitit hoću tvoju svetu vjeru,
Kom sama dielit budeš moj priestol.

Mara

(kao zapanjena.)

Moj otče! Priatelji! - svjetujte —

Kralj.

Vlast svetog otca neokončiva jest,
Kad radi se o sreći svojeg puka.
Ako tvoj zakon tebi slobodan,
Ti sa svim sèrcem podaj caru desnu.
Ja hèrlim k- poglavitoj našoj čerkvi,
Da rieč dohitim svetog proštenja.

Knez.

Ta sloga ukriepljuje sve kèrstjanstvo.

Digitized by Google

Gundula.

Tva silna sreća tješi moju bol.

Mara.

Ka živa vatra prožeže mi dušu!
(Gunduli.)
Ti time moju ljubav blagoslivljaš!
Tu žèrtvu radja jasna samo kriepos
I blag je svaki njoj posvetjen ćin.
(pruža caru desnu)
Gospodi viek mom sèrcu i životu;
Dok častio budeš zakona mog svetos,
Tva sreća bude mog raskošja vir.

Car
(nje desnu obim rukama hvata.)

Bezkrajna rados iz tvojieh očiuh
Jur razsvietljuje moju budučnos.
Ti meni kažeš, kako kriepos duše
Predobiva sve sile svietovne.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

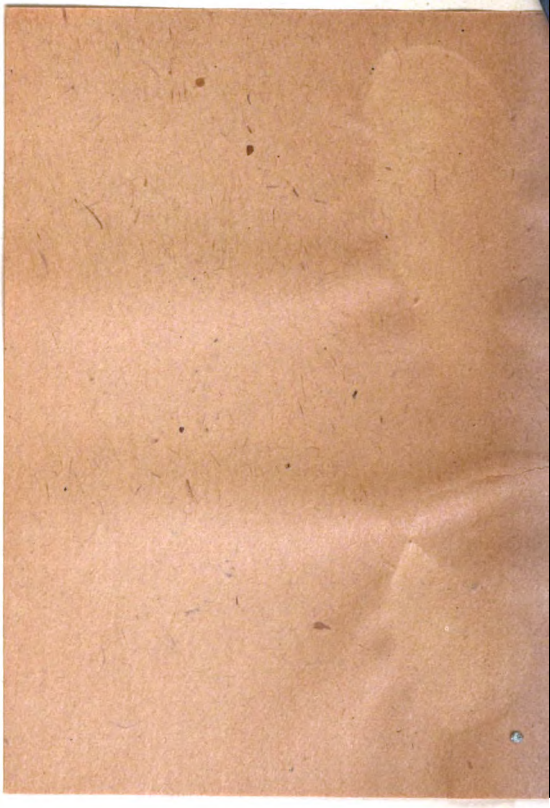

Digitized by Google

Slav 8725.4
Car Murat II i Republika Dubrovack
Widener Library
006847000
3 2044 085 872 877